

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNÍHO MANAGEMENTU
Katedra managementu a informatiky

**Hospodářská politika jako součást bezpečnostní politiky
České republiky**
Bakalářská práce

Economic policy as part of security policy in the Czech Republic
Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Dana JUNKOVÁ Ph.D

AUTOR PRÁCE
David MORAVEC

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji, a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Kolíně, dne 12. 3. 2024

.....

David Moravec

Poděkování

Touto formou bych rád poděkoval paní Ing. Daně Junkové PhD., za její trpělivé vedení, věcné rady a připomínky během zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o bezpečnostní a hospodářské politice a energetické bezpečnosti. Bezpečnostní politice České republiky je věnována první kapitola, ve které je kladen důraz na její terminologii, právní předpisy, bezpečnostní dokumenty a na subjekty, který za výkon bezpečnostní politiky odpovídají. Kapitola Hospodářská politika je věnována základním východiskům jejího provádění, jejím dělením, subjektům, nástrojům, základním typům a jejím cílům. V kapitole o energetické bezpečnosti jsou rozebrány její utvářející odvětví. V praktické části je popsán bezpečnostní vývoj České republiky komparací bezpečnostních strategií, včetně energetického vývoje. Dále jsou zhodnocena energetická opatření Evropské unie a uvedeny názory odborníků na aktuální energetická témata.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnostní politika * hospodářská politika * energetická bezpečnost * bezpečnostní strategie * bezpečnost * Česká republika * Evropská unie

ANNOTATION

This bachelor thesis is focused on security, economic policy and on energy security. The first chapter is devoted to the security policy of the Czech Republic and to its terminology, legal regulations, security documents and on the institutions which are responsible for its execution. The chapter called Economic policy deals with the starting points of its implementation, its divisions, entities, tools, basic types, and its aims. The chapter about energy security describes its main sectors. The practical part discusses security development of the Czech Republic and compares security strategies including the energy development. Moreover, it evaluates the energy regulations of the European Union, and it describes the expert opinions on the current topics in energy.

KEYWORDS

security policy * economic policy * energy security * security strategies * security * Czech Republic * European Union

Obsah

1. Úvod	7
1.1. Řešený problém	7
1.2. Cíle a metody práce	8
1.2.1. Cíle práce	8
1.2.2. Metody práce	9
2. Bezpečnostní politika České republiky	10
2.1. Základní pojmy bezpečnostní terminologie	11
2.2. Bezpečnostní dokumentace České republiky	12
2.2.1. Bezpečnostní strategie státu	13
2.2.2. Ostatní strategické dokumenty	15
2.3. Legislativa upravující oblast bezpečnosti České republiky	18
2.4. Bezpečnostní systém státu	19
2.5. Bezpečnostní politika České republiky ve vztahu k hospodářské politice státu 22	
3. Hospodářská politika České republiky	24
3.1. Dělení hospodářské politiky	25
3.2. Subjekty hospodářské politiky	26
3.3. Nástroje hospodářské politiky	28
3.4. Základní typy hospodářské politiky	29
3.4.1. Fiskální politika	29
3.4.2. Monetární politika	33
3.4.3. Vnější hospodářská politika	35
3.4.4. Ostatní typy politik	37
3.5. Cíle hospodářské politiky České republiky	41
3.5.1. Magický čtyřúhelník	41
3.5.2. Inflace	42
3.5.3. Tempo růstu HDP	43
3.5.4. Nezaměstnanost	45
3.5.5. Platební bilance	47
3.5.6. Zhodnocení hodnot makroekonomických ukazatelů a jejich srovnání s ostatními členskými státy Evropské unie	48
3.5.7. Cíle hospodářské politiky České republiky v oblasti bezpečnosti	51
4. Energetická bezpečnost České republiky	52

4.1. Ropná bezpečnost.....	55
4.2. Elektroenergetika.....	57
4.3. Plynárenství.....	59
5. Komparace Bezpečnostní strategie České republiky 2015 a Bezpečnostní strategie České republiky 2023.....	62
5.1. Srovnání oblasti energetické bezpečnosti v reakci na vývoj bezpečnostního prostředí v rozmezí let 2015 a 2023.....	68
6. Opatření realizovaná Evropskou unií s účastí České republiky v rámci reakce na ruskou invazi na Ukrajinu a jejich zhodnocení.....	70
6.1. Diverzifikace zdrojů a zajištění bezpečnosti dodávek energií.....	70
6.2. Snížení poptávky po ruských fosilních palivech a solidarita.....	72
6.3. Naplnění zásobníků zemního plynu.....	73
6.4. Snížení cenových účtů a držení cenové stability.....	74
6.5. Urychlený přechod na čistší zdroje energie.....	75
6.6. Výsledky energetických opatření přijatých Evropskou unií a jejich celkové zhodnocení.....	76
7. Názory odborníků na významná témata v oblasti energetiky.....	78
7.1. Budoucnost a význam jaderné energie.....	78
7.2. Green Deal a zelená politika Evropské unie.....	79
7.3. Využívání zemního plynu pocházejícího z Ruské federace a jeho postradatelnost.....	81
8. Závěr.....	83
9. Seznam použité literatury.....	86

1. Úvod

Česká republika byla v posledních letech nucena překonávat mnohočetné výzvy. Za tyto výzvy lze například považovat pandemii COVID-19, nebo dále pak vypuknutí války na Ukrajině a s ní spjatá migrace směrem do schengenského prostoru, či například sankce proti Ruské federaci, které ovlivňují hospodářskou situaci České republiky. Tyto faktory, méně či více, postihly řadu odvětví. Zároveň však dokázaly poukázat na nedostatky státního aparátu v rámci postižení některých oblastí – jednou z nich je například oblast energetiky a energetické bezpečnosti, kterou se budeme v rámci této práce zabírat.

Z obecného hlediska lze říci, že mezi nejvíce postižené oblasti v posledních letech patří i oblast bezpečnosti, v rámci které bylo obyvatelům států Evropské unie demonstrováno, že bezpečnostní otázky, týkající se vojenských konfliktů, jsou stále aktuální. Jedním z úkolů této práce tak bude popsání oblasti bezpečnosti na státní úrovni, jejíž systém bývá často laickou veřejností přehlížen.

Další tvrdě zasaženou oblastí byla oblast ekonomiky. V rámci hospodářské politiky tak budou rozebrány základní principy a souvislosti, na kterých tato politika funguje, včetně deskripce vývoje hodnot makroekonomických ukazatelů. Zároveň bude v rámci této práce kladen důraz na vzájemnou propojenost třech výše zmíněných oblastí, jelikož v případech, kdy dojde k postižení jedné z těchto třech oblastí, následuje reakce i ve zbývajících dvou oblastech. Oblast bezpečnostní politiky slouží k zajišťování bezpečnosti státu, zároveň je však tvořena z pěti pilířů, který z ní tvoří celek. Jedním z těchto pilířů je právě hospodářská politika. Energetická bezpečnost je považována jak za součást hospodářské politiky, tak i za součást bezpečnostní politiky, kdy je tento vztah tvořen vzájemnou propojeností a ovlivňováním plynoucím ze vzájemné provázanosti těchto oblastí.

1.1. Řešený problém

V rámci teoretické části práce bude řešeno postavení bezpečnostní politiky vůči politice hospodářské a energetické bezpečnosti. V rámci jednotlivých kapitol budou popsány základní principy fungování a vývoj těchto tří vzájemně se ovlivňujících odvětví, včetně vysvětlení jejich základní terminologie, vyjádření jejich stanovených cílů a vysvětlení významu klíčových strategických dokumentů.

V praktické části bude řešen vývoj energetického odvětví v uplynulých letech, který bude zároveň zasazen do kontextu vývoje bezpečnostního prostředí České republiky, včetně objasnění názorové plurality na trendy v energetickém odvětví posledních let.

1.2. Cíle a metody práce

1.2.1. Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce bude charakterizování hospodářské politiky České republiky jako součásti bezpečnostní politiky České republiky se zaměřením na oblast energetické bezpečnosti. Na tento hlavní cíl budou dále navazovat dílčí cíle v rámci teoretické i praktické části. V rámci praktické části lze uvést jako hlavní cíl stanovení významu energetického odvětví v rámci bezpečnostním i hospodářským odvětví a demonstrace jeho vývoje v uplynulých letech – včetně zasazení jeho zasazení do kontextu bezpečnostního prostředí a poukázání na nejednotu při hodnocení významných milníků ve formě přijatých opatření.

V rámci dílčích cílů teoretické části je stanoveno vysvětlení základních pojmů a vztahů v oblasti bezpečnostní politiky, a to včetně modelového vysvětlení provázanosti s politikou hospodářskou a uvedení relevantních strategických a legislativních dokumentů pro oblast bezpečnostní politiky, charakterizování základních pojmů, vztahů a zákonitostí fungování hospodářské politiky s důrazem na její základní typy či makroekonomické cíle a stanovení úlohy energetické bezpečnosti České republiky, včetně charakterizování fungování dílčích energetických odvětví.

Dílčí cíle v rámci praktické části budou spočívat v porovnání Bezpečnostní strategie z roku 2015 s Bezpečnostní strategií z roku 2023, skrze které bude sledován vývoj oblasti bezpečnosti a bezpečnostního prostředí státu, charakterizování a následné zhodnocení opatření přijatých Evropskou unií v rámci energetiky při reakci na ruskou invazi na Ukrajinu a předložení názorů odborníku na společensky rezonující témata posledních let v oblasti energetické bezpečnosti.

1.2.2. Metody práce

Pro zhotovení této práce budou využity různé vědecké metody. Vědecké metodě lze rozumět jako postupu, jehož účelem je dosažení daného cíle. Tento postup zpravidla bývá vědomý a plánovitý. Zjednodušeně lze říci, že metodu lze chápat jako cestu k nějakému cíli. U vědeckých metod je běžné, že v rámci jedné výzkumné práce jich je využito více – tak jako tomu bude u této práce.¹

Vědecké metody jsou základně děleny na metody empirické a metody logické. Empirické metody jsou metody, které jsou založeny na lidské zkušenosti a realitě. Mezi tyto metody tak patří například metoda pozorování, metoda měření a metoda experimentu.²

Metody logické jsou pak takové metody, které vyžadují logického myšlení. Tyto metody jsou občas nazývány jako metody teoretické. V rámci logických metod se tak badatelé setkávají s takzvanými párovými metodami. Těmito párovými metodami jsou abstrakce a konkretizace, analýza a syntéza, indukce a dedukce. V rámci této práce budou především využívány metody logické, a to převážně metoda analýzy, syntézy a dedukce.³

Mimo vědecké metody dle Molnára budou dále využity metody analogie – porovnání, literární rešerše odborných textů a metoda komparace.⁴

¹ MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting, 2012, s.38. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3.

² MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting, 2012, s.40. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3.

³ MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting, 2012, s.41. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3.

⁴ ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6696-0.

2. Bezpečnostní politika České republiky

Bezpečnostní politika nelze být vysvětlena jednotnou definicí, jelikož je na tento pojem nahlíženo z více různých pohledů a aspektů. Mezi odborníky tak neexistuje shoda na jednotné definici této problematiky. V rámci bezpečnostní terminologie lze definovat bezpečnostní politiku jako jeden z nejdůležitějších pojmů této oblasti. V obecné rovině lze bezpečnostní politiku chápat jako ohraničení bezpečnostních aktivit, které daný stát vykonává. Bezpečnostní politika je tak vnímán jako kategorie, která souhrnně zahrnuje oblast bezpečnosti, obranu občana a státu, a ochranu občana a státu.⁵

Bezpečnostní politika je tak spjata s aktivitami státu, v rámci kterých stát hájí a brání své národní zájmy. Bezpečnostní politika každého státu je specifická a unikátní, jelikož každý stát disponuje rozdílným bezpečnostním prostředím a disponuje svými vlastními – a rozdílnými, bezpečnostními zájmy. Důležitou roli v bezpečnostní politice státu může hrát i členství v nadnárodních organizacích, ze kterých plynou mezinárodní závazky jak v oblasti vnější bezpečnosti, tak v oblasti bezpečnosti vnitřní.⁶

Pojetí bezpečnostní politiky České republiky

V českém prostředí vychází pojetí bezpečnostní politiky převážně z oblasti zahraničí, obrany státu a vnitrostátních záležitostí. V rámci pojmu bezpečnostní politiky státu bude v rámci této práce vycházeno z definice Ministerstva vnitra České republiky, které bezpečnostní politiku definuje jako činnost, jejíž základ je tvořen základními státními zájmy a cíli, a nástroji k jejich dosažení. Tyto nástroje, cíle a zájmy směřují k zabezpečení svrchovanosti, celistvosti a demokratických hodnot státu, činnosti státních institucí, rozvoji státu v ekonomické, sociální a bezpečnostní oblasti a plnění mezinárodních závazků. Bezpečnostní politika je utvářena 5 základními oblastmi či komponenty, kterými jsou zahraniční politika, obranná politika, politika v oblasti vnitřní bezpečnosti, politika veřejné

⁵ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.47. ISBN 978-80-7251-263-8.

⁶ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.49. ISBN 978-80-7251-263-8.

informovanosti a hospodářská politika. Všechny tyto komponenty spadají do oblasti bezpečnosti státu.⁷

2.1. Základní pojmy bezpečnostní terminologie

Bezpečnostní věda, stejně tak jako každá odborná oblast či věda, disponuje svými vlastními pojmy, termíny a východisky. Jelikož jsou bezpečnostní vědy poměrně novou oblastí studií, neustále zde dochází k formulování a zpřesňování těchto základních pojmů. V následující kapitole se budeme setkávat s řadou základních pojmů, které budou postupně – ať v následující podkapitole, či v průběhu celé následující kapitoly, vysvětlovány na základě teoretických východisek, se kterými je pracováno. Zároveň je potřebné uvést, že v řadě pojmů dochází k rozdílnému výkladu, což je do jisté míry dáno různými směry, kterými je na oblast bezpečnosti pohlíženo.⁸

Bezpečnost

Obecnou definici bezpečnosti lze v českém prostředí vymezit jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro referenční objekt a jeho zájmy, přičemž je tento objekt k eliminaci stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten na ní participovat.“⁹

V rámci terminologie se taktéž setkáváme s negativním a pozitivním způsobem vymezení bezpečnosti. Negativně je bezpečnost často vymezována ve smyslu nepřítomnosti a potlačení hrozeb a jejich potencionálního vzniku. V pozitivním vymezení bezpečnosti je pak běžné, že se pojem bezpečnost váže k některému subjektu, jako může například být stát, obec či člověk. Tyto subjekty, které mají zajištěné své přežití a rozvoj, a jsou před hrozbami efektivně chráněny, lze nazvat subjektem bezpečným.¹⁰

⁷ MINISTERSTVO VNITRA. *Bezpečnostní politika státu*. Online. Ministerstvo vnitra ČR. 2016. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>. [citováno 2023-11-18]

⁸ PORADA, Viktor a kol. *Bezpečnostní vědy: úvod do teorie a metodologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s.47. ISBN 978-80-7380-658-3.

⁹ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.10. ISBN 978-80-7251-263-8.

¹⁰ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.11. ISBN 978-80-7251-263-8.

V rámci státu je obsah bezpečnosti stanoven ústavním zákonem č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, a v dalších zákonech, které na tento zákon navazují. Zde je bezpečnost chápána jako bezpečnost státu, která je dále vymezena na vnější a vnitřní bezpečnost.¹¹

Vnitřní bezpečnost státu

Vnitřní bezpečnost je oblast bezpečnosti, která se zabývá bezpečností uvnitř státu. Vnitřní bezpečnost lze pochopit jako stav, ve kterém jsou maximálně eliminovány hrozby, které ohrožují stát a národní zájmy zevnitř. V případě potencionálních hrozeb je pak stát na tyto hrozby efektivně vybaven. Celkově se tak jedná o souhrn vnitřních podmínek, právních předpisů a přijímaných opatření, kterými stát zajišťuje demokratické hodnoty, prosperitu a bezpečnost občanů daného státu.¹²

Vnější bezpečnost státu

Vnější bezpečnost je naopak stavem, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby, které ohrožují stát a jeho národní zájmy ze vnějšku jeho území. Vnější bezpečnost pak lze chápat jako souhrn politických, obchodních, ekonomických, vojenských a diplomatických vztahů s okolními státy. Těmito vztahy pak stát prosazuje své národní zájmy.¹³

2.2. Bezpečnostní dokumentace České republiky

Česká republika disponuje v oblasti zajišťování svrchovanosti, celistvosti a demokratických základů státu, v ochraně a obraně obyvatelstva a v oblasti

¹¹ MINISTERSTVO VNITRA. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. 2016, s. 6. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [citováno 2023-18-11].

¹² MINISTERSTVO VNITRA. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. 2016, s. 6. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [citováno 2023-18-11].

¹³ MINISTERSTVO VNITRA. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. 2016, s. 6. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [citováno 2023-18-11].

zabezpečení činnosti státních demokratických institucí, sociální a ekonomického rozvoje, několika strategickými dokumenty. Základním dokumentem, ze kterého vychází bezpečnostní politika České republiky, je dokument Bezpečnostní strategie České republiky 2023. Na tento dokument poté navazují další strategie a koncepce, jako je například Bílá kniha o obraně, Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 či například Obranná strategie České republiky 2023.¹⁴

2.2.1. Bezpečnostní strategie státu

Bezpečnostní strategii státu lze definovat jako základní, veřejně dostupný bezpečnostní dokument státu. Tento dokument disponuje politickým charakterem, jelikož se jedná o vládní strategii. Zároveň platí, že tento strategický dokument není občanům závazný, jelikož se jedná o neprávotvorný dokument. Běžně pak bezpečnostní strategie vychází z komplexního pojetí bezpečnosti. V rámci obsahu těchto dokumentů jsou identifikovány národní zájmy státu, hrozby a z nich plynoucí rizika, cíle, priority a záměry bezpečnostní politiky. Bezpečnostní strategie zpravidla bývají členěny na kapitoly, ve kterých jsou vymezeny základní východiska bezpečnostní politiky daného státu, charakterizovány úroveň bezpečnostního prostředí státu a stanoveny nástroje bezpečnostní politiky, kterými stát hodlá zajišťovat své národní zájmy. Shrnutím tak lze říci, že bezpečnostní strategie státu je dokument, který definuje národní zájmy a stanovuje, jakým způsobem stát hodlá tyto zájmy hájit.¹⁵

Vývoj a historie bezpečnostních strategií

První přijatá bezpečnostní strategie samostatné České republiky se datuje do roku 1999. Tehdy, po ničivých povodních v roce 1997, bylo jisté, že musí být přehodnocen státní pohled na bezpečnost. Do té doby byla vnímána bezpečnost především ve vojenském slova smyslu – a to jako přežitek období Studené války. Bezpečnost tak byla vnímána a spojována především se silovými resorty, jakým je například Ministerstvo obrany České republiky, a represivními složkami státu,

¹⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Významné dokumenty v oblasti bezpečnosti České republiky*. Online. c2009-2023. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/dokumenty/vyznamne-dokumenty-v-oblasti-bezpecnosti-ceske-republiky-18963/>. [citováno 2023-11-19].

¹⁵ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.57. ISBN 978-80-7251-263-8.

jako je Policie České republiky. Výsledkem tohoto přehodnocení bylo mimo jiné i vznik krizové legislativy, která slouží i k řešení krizových situací nevojenského charakteru, u kterých bylo realističtější ohrožení státních zájmů než u krizových situací vojenského charakteru. Nutno dodat, že do této doby byly řešeny krizové situace nevojenského charakteru jako vojenského charakteru. Zároveň tato bezpečnostní strategie již zohledňuje členství České republiky v NATO a status kandidátské země pro vstup do Evropské unie.

V reakci na aktualizaci bezpečnostního prostředí České republiky pokračovala dále Bezpečnostní strategie z roku 2001. V následné strategii z roku 2003 je již plně zahrnuto zvyšování bezpečnosti státu skrze fakt členství České republiky v NATO a nadcházejícího členství v Evropské unii, jelikož to pro stát znamená to, že je obklopený ostatními členy těchto organizací, kteří jsou tudíž spojenci státu. Tato strategie také zohledňuje hrozbu terorismu, a to zejména kvůli teroristickému útoku z 11. září 2001 na půdě USA.¹⁶

V následné Bezpečnostní strategii České republiky 2011 je zohledněno mimo změny v bezpečnostním prostředí státu, ve kterém je pravděpodobnost vojenského útoku na Českou republiku nízká, především přijetí Lisabonské smlouvy, která stanovila nový institucionální rámec Evropské unie, a přijetím nové Strategické koncepce NATO, která byla přijata v roce 2010. Již v této strategii je taktéž zohledněna hrozba migračních vln.¹⁷

Bezpečnostní strategie 2015 byla přijatá zejména v důsledku ruské invaze na poloostrov Krym a následnými ekonomickými sankcemi, jež byly mířeny proti Ruské federaci. Tato bezpečnostní strategie vychází z faktu, že i přes stále nízkou úroveň pravděpodobnosti vojenského útoku na Českou republiku, mohou být zájmy státu negativně ovlivněny zhoršující se bezpečnostní situací těsně za hranicemi Evropské unie. Invaze na Krym tak ještě prohloubila bezpečnostní nejistotu za východní hranicí Evropské unie.¹⁸

¹⁶ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.58. ISBN 978-80-7251-263-8.

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2011*. Praha: ÚZV pro Ministerstvo zahraničních věcí, 2011, ISBN 978-80-7441-005-5.

¹⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, ISBN 978-80-7441-055-5.

Bezpečnostní strategie České republiky 2023

Bezpečnostní strategie České republiky 2023 vznikla jako reakce na opětovné změny v bezpečnostním prostředí České republiky. Do těchto změn lze zahrnout nadále zhoršující se bezpečnostní situaci u východní hranice Evropské unie, rostoucí rizika kybernetických útoků, které plynou z dynamicky se měnícího kybernetického prostředí, rostoucí rizika naturogenních mimořádných událostí či krizových situací, které se mohou vyskytnout jako důsledek klimatických změn a změny v ekonomickém prostředí, kdy je bezpečnostní strategií stanoven záměrně negativní vliv Ruské federace na ekonomickou stabilitu v České republice. Zároveň je za jednu ze změn v bezpečnostním prostředí České republiky zahrnuta i snaha Číny o oslabení vlivu a jednoty nejen členských států Evropské unie, ale i NATO. Bezpečnostní strategie zároveň opět klade důraz na kritičnost významu členství České republiky v Evropské unie a v NATO, kdy stanovuje, že ohrožení českého spojence se rovná ohrožení i pro Českou republiku.¹⁹

2.2.2. Ostatní strategické dokumenty

Jak bylo již uvedeno v předchozích podkapitolách, naprosto zásadním a zastřešujícím dokumentem pro bezpečnostně-strategické dokumenty je Bezpečnostní strategie České republiky 2023. Na tento dokument však navazují ostatní strategické dokumenty. V následující podkapitole budou tyto dokumenty, které rovněž hrají důležitou roli v aktivitách spojených s realizací bezpečnostní politiky státu, vyčteny a zanalyzovány.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2023

Tento dokument zpracovaný generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky formuluje zásadní principy ochrany obyvatelstva, její oblasti a nástroje, kterými je tato koncepce realizována. Koncepce ochrany obyvatelstva vznikla v reakci na potřebu zapojení i jiných subjektů schopných pomoci při řešení mimořádných událostí či krizových situací,

¹⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023. ISBN 978-80-7441-099-4.

než jsou bezpečnostní složky státu, na jejich řešení. Cílem koncepce je posílení systému ochrany obyvatelstva, maximální využití stávajících kapacit a efektivní zapojení nových subjektů. V rámci koncepce je zanalyzována situace současného stavu, stanovení cílů a priorit do roku 2030, stanovení koncepce rozvoje jednotlivých oblastí a zadání základních úkolů pro realizaci stanovených cílů.²⁰

Obranná strategie České republiky 2023

Obranná strategie, podobně jako nejnovější bezpečnostní strategie, navazuje na události roku 2022, kdy Rusko uskutečnilo invazi na území Ukrajiny, a na rostoucí riziko vojenského napadení některého ze členských států NATO, či dokonce vojenského napadení samotné České republiky. Problematika obrany je zde pojímána komplexněji, jelikož se jedná o meziresortní strategii. Tento dokument stanovuje jako základní cíl obrany České republiky odstrašení potencionálního agresora od vojenského napadení České republiky. Obranná strategie České republiky 2023 přímo navazuje na Bezpečnostní strategii České republiky 2023, kde je stanovena obrana státu jako jeden z nejdůležitějších cílů. Obranná strategie České republiky 2023 dále pak navazuje na dokumenty plynoucí z našeho členství v Evropské unii a NATO, jako je například Strategická koncepce NATO.²¹

Bílá kniha o obraně

Tento dokument z roku 2011, který je v souladu s tehdejší Bezpečnostní strategií České republiky 2011 a který slouží jako podklad pro Obrannou strategii České republiky 2023, definuje role a funkce českých ozbrojených sil a stanovuje směr jejich rozvoje v rámci zajišťování obrany České republiky a NATO. Bílá kniha

²⁰ MV – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2013. s.1. ISBN 978-80-86466-50-7.

²¹ MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Obranná strategie České republiky 2023*. Online. Praha: VHÚ, 2023, s.3. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/obranna__strategie-_c_r_2023_final.pdf. [citováno 2023-22-11].

o obraně vznikla za potřebou stabilizace a zefektivnění ozbrojených sil v bodě, kdy byly finanční prostředky ozbrojených sil výrazně omezovány.²²

Koncepce přípravy občanů k obraně státu

Tato koncepce, která byla zpracována v roce 2019, přímo navazuje na svého předchůdce z roku 2013 a vychází například z programového prohlášení tehdejší vlády, ze zásad stanovených Bezpečnostní strategií České republiky a z Obranné strategie České republiky. Koncepce přípravy občanů k obraně státu vychází z institucionálního chápání zajišťování obrany státu, kdy za zajišťování a přípravu obrany České republiky mimo primární odpovědnost vlády odpovídají i instituce státní správy, územní samosprávy a občané.²³

Úkolem dokumentu je stanovení cílového stavu systému provádění přípravy občanů k obraně státu jako společenského zájmu, stanovení změny v rámci legislativního rámce, který je nezbytný pro implementaci koncepčních záměrů a cílů, rozšíření připravenosti občanů na krizové situace vojenského charakteru a výčtu opatření k zajištění komplexního přístupu orgánů státní správy a územní samosprávy k řešení přípravy občanů na dané situace.²⁴

Pandemický plán České republiky

Tento koncepční plán stanovuje postupy a systém reakce státu na pandemii způsobenou novým typem chřipkového viru. Hlavním cílem tohoto dokumentu je zmírnění zdravotních, sociálních a ekonomických následků. Hlavním principem Pandemického plánu České republiky je stanovení rolí všech sektorů společnosti,

²² MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Bílá kniha o obraně*. Online. Ministerstvo obrany ČR. c2023. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/bila-kniha/otazky/castokladene-otazky-55817/>. [citováno 2023-22-11].

²³ MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Online. Praha: Ministerstvo obrany ČR. 2019. s.4. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Koncepce_p____pravy_ob__an__k_obran__st__tu_2019-2024.pdf. [citováno 2023-22-11].

²⁴ MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Online. Praha: Ministerstvo obrany ČR. 2019. s.12. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Koncepce_p____pravy_ob__an__k_obran__st__tu_2019-2024.pdf. [citováno 2023-22-11].

a to vlády, zdravotnického sektoru, sektoru nezbytných služeb, médií, civilních organizací, občanů a rodin v případě vypuknutí pandemie.²⁵

2.3. Legislativa upravující oblast bezpečnosti České republiky

V České republice je vymezena oblast bezpečnosti různými právními předpisy s rozdílnou právní silou. Obecně v právním systému České republiky platí, že právním předpisem s nejvyšší právní silou je Ústava České republiky a ostatní ústavní zákony. Po ústavních zákonech následují zákonné právní předpisy neboli zákony. Nejnižší právní silou disponují podzákonné právní předpisy, které slouží převážně k provedení právních předpisů vyšší právní síly. Do podzákonných právních předpisů spadají například vyhlášky ministerstev a ústředních správních orgánů, vyhlášky územně-samosprávních celků, jako jsou obce, obce s rozšířenou působností a kraje, či nařízení vlády. Zvláštní postavení v právním řádu České republiky mají pak mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika zavázána. Ty poté disponují přednostním právem v případech, kdy zákon stanovuje něco jiného než mezinárodní smlouva.²⁶

Co se týče oblasti bezpečnosti, nejvyšší právní silou disponují ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, a ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Na tyto dva zákony poté navazuje takzvaná branná a krizová legislativa. Toto dělení navazuje na rozdělení krizových situací, kterým Česká republika může potencionálně čelit, na vojenského a nevojenského charakteru. Do nejdůležitějších právních předpisů z takzvané „krizové legislativy“ patří zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a zákon č.241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy a o změně některých zákonů. Poslední zmíněný zákon je specifický tím, že slouží jak k překonání krizových

²⁵ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Pandemický plán České republiky*. Online. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR. 2011. s. 5-6. Dostupné z: <https://mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/5520/14546/Pandemick%C3%BD%20pl%C3%A1n%20C4%8CR.pdf>. [citováno 2023-22-11].

²⁶ E-JUSTICE. *Vnitrostátní právní předpisy – Česko*. Online. European justice. c2021. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-cs.do?member=1. [citováno 2023-22-11].

situací nevojenského charakteru, tak i ke krizovým situacím vojenského charakteru. Do takzvané „*branné legislativy*“ pak patří například zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, a zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Dalšími významnými zákony v oblasti bezpečnosti pak jsou například zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.²⁷

2.4. Bezpečnostní systém státu

U problematiky bezpečnostního systému státu se setkáváme s více různými definicemi. Pro potřebu této kapitoly bude vycházeno z definice příslušníků Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, který definuje bezpečnostní systém státu následně: „*Bezpečnostní systém představuje právně zakotvený, hierarchický, vzájemně provázaný systém práv a povinností orgánů státní správy, samosprávy, soukromých subjektů a občanů vedoucí k zajištění bezpečnosti všech jeho součástí a to bez ohledu na druh hrozby a její rozsah.*“²⁸

Za činnost a fungování bezpečnostního systému odpovídají státní orgány, do kterých spadají ozbrojené síly, státní aparát, soudní soustava a bezpečnostní sbory. Role státního aparátu a soudů v bezpečnostním systému je pak taková, že se tvorbou a vymáháním práva v oblasti bezpečnosti na zajištění bezpečnosti a funkčnosti bezpečnostního systému podílejí.²⁹

²⁷ HRADEC KRÁLOVÉ. *Legislativa využívána v krizovém řízení*. Online. Hradec Králové, 2009. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/legislativa-vyuzivana-v-krizovem-rizeni/d-55381>. [citováno 2023-22-11].

²⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skriptá*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015, s.12. ISBN 978-80-86466-62-0.

²⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skriptá*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015, s.12. ISBN 978-80-86466-62-0.

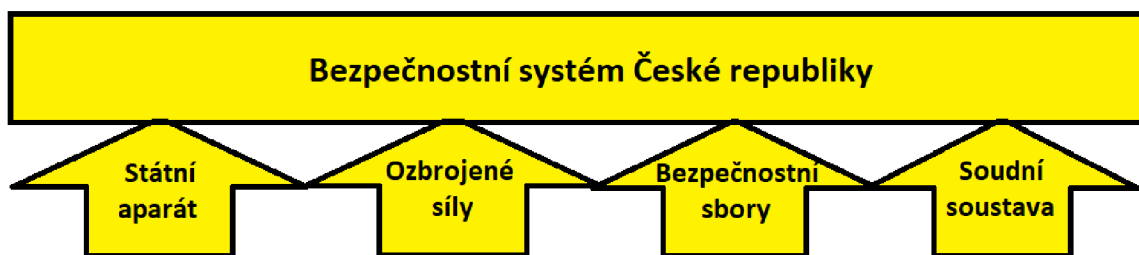

Schéma č. 1 – orgány státní správy vykonávající činnost bezpečnostního systému České republiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle: KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skripta*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015, s.12. ISBN 978-80-86466-62-0.

Vztah bezpečnostního systému státu k bezpečnostní politice České republiky

Bezpečnostní systém České republiky je základním institucionálním nástrojem bezpečnostní politiky České republiky. Jeho nejvýznamnějším úkol je tak tvorba a realizace bezpečnostní politiky České republiky. Bezpečnostní systém České republiky dále pak také vytváří kvalifikované podklady pro aktualizace bezpečnostní politiky státu. Stejně, jako je bezpečnostní politika České republiky úzce propojena s NATO a Evropskou unií, je s těmito organizacemi propojen i bezpečnostní systém České republiky.³⁰

Orgány bezpečnostního systému státu

Bezpečnostní systém České republiky disponuje velice rozsáhlou, hierarchickou strukturou, co se do počtu jeho prvků týče. V bezpečnostním systému České republiky nalezneme orgány všech různých působností. Na ústřední úrovni s celorepublikovou působností se tak jedná o orgány moci zákonodárné, jako je Parlament České republiky, orgány moci výkonné, jako je vláda, ministerstva či z pozice vrchního velitele ozbrojených sil prezident republiky, i orgány moci soudní. Dalšími prvky s celorepublikovou působností pak jsou ústřední správní úřady, kam patří například Správa státních hmotných rezerv, instituce s celostátní působností, jako je například Česká národní banka, krizové

³⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2003*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2003, s.18. ISBN 80-86345-45-9.

meziresortní koordinační, pracovní a poradní orgány, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby a záchranné sbory a služby.³¹

Na úrovni kraje s krajskou působností se pak v bezpečnostním systému České republiky nachází orgány územní samosprávy na úrovni kraje, správní úřady, krizové koordinační a pracovní orgány, orgány soudní moci na krajské úrovni a ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory a záchranné sbory a služby na úrovni kraje s krajskou působností.³²

Na obecní úrovni s obecní a místní působností se poté nachází orgány územní samosprávy na úrovni obce, správní úřady, jako je například městský úřad, krizové koordinační a pracovní orgány obce, ozbrojené bezpečnostní sbory, bezpečnostní sbory a služby na úrovni obce a havarijní služby.³³

Pilíře bezpečnostního systému státu

Pilíře bezpečnostního systému přímo souvisejí s následným dělením bezpečnostního systému dle druhu hrozeb. Do takzvaných „pilířů“, které bezpečnostní systém státu tvoří, spadají ozbrojené síly, do kterých patří Armáda České republiky, ozbrojené bezpečnostní sbory, kam patří zejména Policie České republiky, záchranné sbory, kam patří především Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany zařazené do plánu plošného pokrytí jednotkami požární ochrany kraje, dále pak Vodní záchranná služba, Letecká záchranná služba či například Báňská záchranná služba. Posledním pilířem jsou pak havarijní služby.³⁴

Dělení bezpečnostního systému dle druhu hrozeb

Jak již bylo uvedeno na začátku minulého odstavce, členění bezpečnostního systému dle druhu hrozeb přímo souvisí s orgány, které tvoří pilíře bezpečnostního systému. Bezpečnostní systém České republiky tak lze členit

³¹ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.77. ISBN 978-80-7251-263-8.

³² DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.79. ISBN 978-80-7251-263-8.

³³ DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s.80. ISBN 978-80-7251-263-8.

³⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skriptá*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015, s.12. ISBN 978-80-86466-62-0.

na 3 druhy ohrožení, za které jednotlivé orgány zodpovídají. Prvním druhem jsou hrozby, který mají charakter vnější hrozby. Do vnějších hrozeb patří ohrožení svrchovanosti a celistvosti státu, či jakákoliv hrozba, která souvisí s ohrožením z vnějšku státu. Vnější hrozby pak spadají do role ozbrojených sil, především do role Armády České republiky. Druhým druhem hrozeb, dle kterých se bezpečnostní systém člení, jsou vnitřní hrozby. Tyto hrozby mají charakter související především s narušením oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, za kterou odpovídá především Policie České republiky, a to jako ozbrojený bezpečnostní sbor. Třetím druhem ohrožení jsou ostatní hrozby, kde kterých spadají přírodní katastrofy, technologické katastrofy či jiné mimořádné události. Ostatní hrozby spadají do role záchranných sborů, především pak Hasičského záchranného sboru České republiky. Poslední pilíř, havarijní služby, se poté zapojuje do řešení vzniklých událostí a do jeho role spadají například ostatní složky Integrovaného záchranného systému, právnické a fyzické podnikající osoby, jejichž činnost probíhá v oblasti havarijních služeb.³⁵

2.5. Bezpečnostní politika České republiky ve vztahu k hospodářské politice státu

Bezpečnostní politika státu a hospodářská politika státu jsou na sebe vzájemně navazující oblasti. O bezpečnostní politice České republiky platí, že se skládá z pěti takzvaných komponentů – zahraniční politiky v oblasti bezpečnosti státu, obranné politiky, politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti, politiky veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu a hospodářské politiky v oblasti bezpečnosti státu. Podle tohoto složení komponentů bezpečnostní politiky lze říci, že v oblasti bezpečnosti státu je hospodářská politika součástí politiky bezpečnostní.³⁶

³⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skriptá*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015, s.13. ISBN 978-80-86466-62-0.

³⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 7. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>. [citováno 2024-31-01].

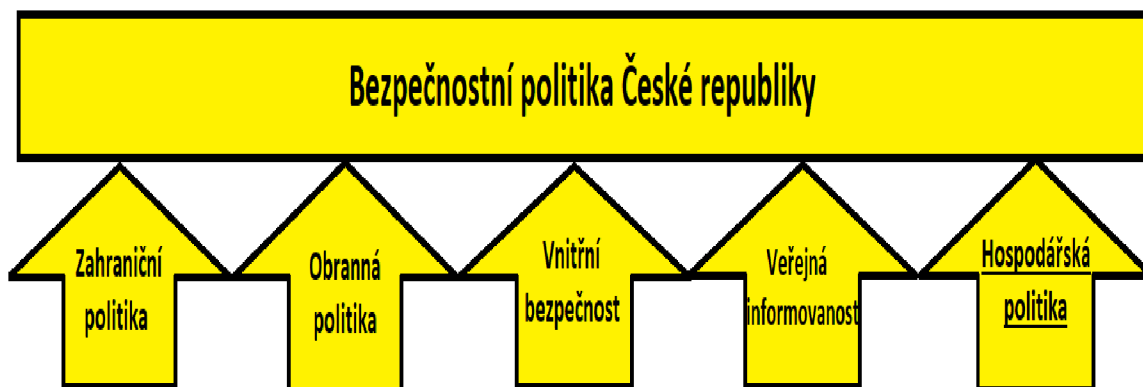

Schéma č.2 – Komponenty bezpečnostní politiky České republiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle: MINISTERSTVO VNITRA. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 7. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [citováno 2024-31-01].

3. Hospodářská politika České republiky

V následující kapitole bude definována, popsána a zanalyzována problematika hospodářské politiky České republiky. Po rešerši odborné literatury zde budou vysvětleny základní vztahy, druhy, nástroje a cíle, které fungování hospodářské politiky státu utváří, nositelé hospodářské politiky, které svojí činností určují směr hospodářské politiky státu, a stanovení způsobů, nástrojů a základních typů hospodářské politiky, kterými je hospodářská politika státu utvářena.

Definice hospodářské politiky

Hospodářská politika lze být definována dvojím způsobem. Prvním způsobem chápání hospodářské politiky je způsob, který obecně hospodářskou politiku definuje jako přístup státních institucí, které v oblasti hospodářské politiky disponují rozhodovací pravomocí, k ekonomice svého státu. Pokud je zamýšleno toto pojetí hospodářské politiky, jedná se o hospodářskou politiku jako praktickou činnost státu. Druhým pojetím hospodářské politiky je pojetí, kdy je pod pojmem hospodářská politika zamýšlena teoretická vědní disciplína.³⁷

Teoretická hospodářská politika jako vědní disciplína

Prvním pojetím hospodářské politiky, které bude v rámci této podkapitoly definováno, je pojetí hospodářské politiky jako teoretické, vědní disciplíny. Toto pojetí se zabývá především analýzou probíhajících jevů, na které navazují návrhy opatření na jejich řešení. Teoretická hospodářská politika vychází především z makroekonomické disciplíny, dále však využívá východisek z oblastí politiky, politologie, práva a veřejné správy. Jedná se tak hraniční disciplínu mezi politologií a ekonomikou, kdy je z politologického hlediska vytvářen hospodářsko-politický systém a z hlediska ekonomického je zkoumána možnost a schopnost realizace zájmů jednotlivých subjektů.³⁸

³⁷ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. Hospodářská a sociální politika. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.11. ISBN 978-80-87291-23-8.

³⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. Hospodářská a sociální politika. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.11. ISBN 978-80-87291-23-8.

Hospodářská politika jako praktická činnost

Jak již bylo zmíněno v rámci obecného definování hospodářské politiky, praktickou činností hospodářské politiky lze obecně vysvětlit jako přístup státu k ekonomice své země. V tomto pojetí mluví o hospodářské politice jako o nesamoučelné, záměrné praktické činnosti státních institucí, které disponují rozhodovací pravomocí v oblasti hospodářské politiky.³⁹

Z důvodu plurality přístupů k hospodářské politice je však patrné, že neexistuje pouze jedna jednotná definice hospodářské politiky jako praktické činnosti. V rámci definování této činnosti se tak setkáváme s řadou definic, které závisí na tom, jakým přístupem k hospodářské politice daný autor přistupuje.

3.1. Dělení hospodářské politiky

Hospodářskou politiku lze dělit na základě jejího uplatňování podle různých kritérií. Toto dělení lze provádět na základě zaměření hospodářské politiky na mikroekonomickou a makroekonomickou hospodářskou politiku, podle přístupů k ekonomické realitě a hospodářskému vývoji na stabilizační a prorůstovou hospodářskou politiku na základě dalších kritérií, které umožňují následné členění. V následujících podkapitole bude rozebráno základní dělení podle zaměření hospodářské politiky, kdy bude vysvětlen rozdíl mezi hospodářskou politikou na mikroekonomické úrovni a hospodářskou politiku na úrovni makroekonomické.⁴⁰

Mikroekonomická hospodářská politika

Mikroekonomická úroveň hospodářské politiky se klade za úkol ovlivnit chování ekonomických subjektů na mikroekonomické úrovni, jelikož dění na mikroekonomické úrovni přímo ovlivňuje celkové fungování ekonomiky daného státu. Mikroekonomická úroveň hospodářské politiky je především zaměřena na eliminování možných tržních selháních a na přerozdělování příjmu

³⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.11. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁴⁰ JUNKOVÁ, Dana. *HP př 1 a 2 ZS20222023 na SIS*. Online. Policejní akademie České republiky v Praze. c2023. Dostupné z: sis.polac.cz. [cit. 2024-02-14].

v ekonomice, které může být potřebné v případě, že k tržnímu selhání dojde. Tržní selhání mimo jiné zapříčiňuje snížení efektivnosti alokace zdrojů ve společnosti. Tržní selhání mohou tvořit například existence monopolní síly, veřejných statků či externalit. Redistribuce probíhá takovým způsobem, aby redistribuce příjmů byla co nejvíce spravedlivá, anebo aby na jejím základě bylo dosaženo celkového zvýšení blahobytu společnosti. Cílem redistribuční činnosti je, aby dosáhla bodu, kdy nelze dále redistribuovat žádným dalším způsobem, který by situaci jednoho subjektu zlepšil a situaci jiných subjektů nijak nezhoršil. V této chvíli dochází ke splnění jednoho z cílů hospodářské politiky, a to maximalizaci společenského blahobytu.⁴¹

Makroekonomická hospodářská politika

Hospodářská politika na makroekonomické úrovni spočívá především ve snaze ovlivňování makroekonomických agregátů, skrze které lze ovlivňovat chování celkové ekonomiky. Do makroekonomické hospodářské politiky pak spadají základní typy hospodářské politiky, kterými například jsou fiskální a monetární politika. Cílem makroekonomické politiky jsou poté zachyceny v takzvaném magickém čtyřúhelníku, obecně však platí, že do těchto cílů patří rozvoj ekonomiky státu a zachování její stability.⁴²

3.2. Subjekty hospodářské politiky

Subjekty neboli nositele hospodářské politiky, lze nejjednodušeji popsat, jako subjekty, který vykonávají hospodářskou politiku státu. Nositelé tvoří, realizují a kontrolují hospodářskou politiku státu. Mezi nositeli hospodářské politiky se nacházejí státní i nestátní instituce a ostatní vlivové skupiny. Konkrétně pak nositeli hospodářské politiky jsou zákonodárné instituce, kterou je Parlament České republiky, vládní instituce, jako je vláda, jednotlivá ministerstva a další státní instituce a orgány, Česká národní banka z pozice emisní banky, instituce utvářející

⁴¹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.164. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁴² KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.164. ISBN 978-80-87291-23-8.

a udržující tržní prostředí, soudní instituce a instituce nositelů vlivu, kteří hospodářskou politiku státu ovlivňují.⁴³

Nositele hospodářské politiky lze dále také členit na základě jejich postavení k procesu rozhodování ohledně hospodářské politiky. Zde je rozlišována **decizní sféra** neboli nositelé rozhodování hospodářské politiky, a vlivová sféra neboli nositelé hospodářsko-politického vlivu. Do decizní sféry jsou řazeny osoby a instituce, kteří o hospodářské politice přímo rozhodují. Jejich pravomoc spočívá v přijímání rozhodnutí, v jejich vykonávání a prosazování. Do této sféry patří Vláda České republiky, Parlament České republiky a Česká národní banka. Do druhé skupiny nositelů hospodářské politiky, která vytváří takzvanou **vlivovou sféru**, patří instituce, které disponují možností politicko-hospodářské rozhodování ovlivnit, avšak nedisponují výkonnou ani rozhodovací pravomocí. Do této skupiny spadají média, tisk, velké podniky či politické strany. Jak subjekty decizní sféry, tak subjekty vlivové sféry pak vystupují ve všech etapách procesu hospodářské politiky, a to v procesu formulování hospodářské politiky, provádění hospodářské politiky a v procesu kontroly hospodářské politiky.⁴⁴

⁴³ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.40. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁴⁴ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.41. ISBN 978-80-87291-23-8.

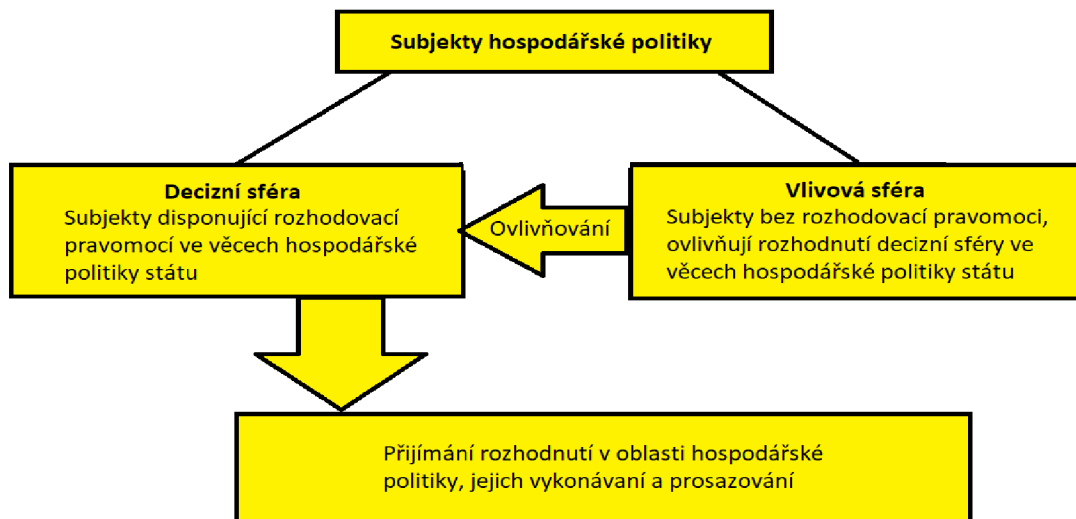

Schéma č. 3 – Subjekty hospodářské politiky a jejich role

Zdroj: Vlastní zpracování dle: KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.41. ISBN 978-80-87291-23-8.

3.3. Nástroje hospodářské politiky

Nástrojů, kterými disponuje hospodářská politika, je celá řada. Proto i v jejich případě existuje několik způsobů, jak lze tyto nástroje členit. Nástroje hospodářské politiky tak lze dělit podle úrovně působení, a to na makroekonomické a mikroekonomické, podle povahy vlivu na přímé a nepřímé, podle oblasti jejich působení například na nástroje fiskální či měnové, nebo podle působení na vývoj vztahů mezi účastníky trhu na nástroje systémotvorné a nástroje běžné hospodářské politiky.⁴⁵

Nástroje systémotvorné

Nástroje systémotvorné lze definovat jako pravidla chování pro nositele hospodářské politiky z decizní sféry, které mění systémové prvky. Tyto nástroje, které lze nazvat také nazvat jako nástroje politiky řádu, slouží ke změně klíčových prvků ekonomického systému, ke změně způsobu koordinace aktivity a motivace jednání ekonomických subjektů. Do systémotvorných nástrojů se řadí například změna systému regulovaných cen na systém tržních cen. U všech nástrojů politiky

⁴⁵ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006, s.10. ISBN 80-86730-04-2.

řádu pak platí, že jejich dopady do ekonomiky nelze předem odhadnout, a to z důvodu, že zásahy do koordinace hospodářského systému jsou velice komplikovaným nástrojem.⁴⁶

Nástroje běžné hospodářské politiky

U nástrojů běžné hospodářské politiky neboli nástrojů politiky procesu naopak platí, že lze relativně přesně odhadnout jejich dopady na hospodářsko-politický vývoj. Tyto nástroje sice ovlivňují chování ekonomických subjektů také, ale na rozdíl od systémotvorných nástrojů nedochází ke změnám v rysech hospodářského systému a ve způsobu koordinace hospodářských aktivit. Do nástrojů běžné hospodářské politiky lze například zařadit změny v úrokových sazbách či změny v daňovém zatížení.⁴⁷

3.4. Základní typy hospodářské politiky

3.4.1. Fiskální politika

Fiskální politiku lze vyjádřit jako vědomé využívání zdrojů veřejných rozpočtů, především pak státního rozpočtu, za účelem dosažení stanovených cílů. Nejdůležitější cíl fiskální politiky pak spočívá v zabezpečení vyváženého ekonomického růstu a nízké míry nezaměstnanosti, přičemž musí dojít k braní v ohledu na další makroekonomické cíle, jako je stabilně nízká míra inflace a vyrovnaná platební bilance. Hlavním nositelem fiskální politiky je pak vláda, která rozhoduje o záležitostech státního rozpočtu a v přeneseném smyslu jsou poté dalšími nositeli jednotlivá ministerstva, kraje, obce a úřady samosprávných celků. Fiskální politika plní v ekonomice funkce redistribuční, která spočívá v zajištění přerozdělování důchodů, alokační, která spočívá v zajišťování alokace veřejných statků, a funkce stabilizační, která spočívá ve stabilizaci hospodářského cyklu.⁴⁸

Nástroje fiskální politiky

⁴⁶ ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006, s.10. ISBN 80-86730-04-2.

⁴⁷ ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006, s.10. ISBN 80-86730-04-2.

⁴⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.183. ISBN 978-80-87291-23-8.

Fiskální politika disponuje dvěma druhy svých nástrojů. V rámci těchto opatření rozlišujeme automatické vestavěné stabilizátory a diskrétní, záměrná opatření. **Automatické vestavěné stabilizátory** jsou nástroje, které jsou zavedeny a následně působí již automaticky. Tyto nástroje tak nevyžadují další zásahy státu a automaticky stabilizují ekonomiku státu. Do těchto nástrojů spadají mandatorní výdaje, které ze zákona činí každoroční výdaje ze státního rozpočtu, progresivní daně z příjmu, které slouží ke zvýšení daňového zatížení u jednotlivců či subjektů, které disponují vyššími příjmy, a transferové platby, do kterých spadá mimo jiné podpora v nezaměstnanosti. Tyto nástroje fungují na základě stabilizace ekonomiky, kdy například v období recese je na jejich základě stimulována agregátní poptávka a dochází tím ke stabilizaci ekonomiky. Konkrétním příkladem stabilizátoru, který je v tomto případě využíván, je v případě růstu nezaměstnanosti v důsledku ekonomické recese podpora v nezaměstnanosti, která spadá do transferových plateb. Podpora v nezaměstnanosti snižuje v tomto případě pokles příjmu u nezaměstnaných osob, a není tak omezena agregátní poptávka v rámci dané ekonomiky.⁴⁹

Diskrétní opatření jsou nástroje jednorázového charakteru, která realizují nutné rychlé a náhlé změny v rámci národního hospodářství. Diskrétní opatření disponují na rozdíl od automaticky vestavěných stabilizátorů svojí pohotovostí a pružnějším způsobem využití, zároveň však platí, že jejich významný problém mohou činit časová zpoždění při jejich uplatňování, kdy dané opatření může až pozbyť svého účinku. Do těchto opatření spadá například změna v daňových soustavách, kterými může být změna v daňových sazbách či tvorba nových daní, změny ve výši a strukturách vládních výdajů či například speciální veřejné programy.⁵⁰

Státní rozpočet

Státní rozpočet je základním nástrojem fiskální politiky, který je plánem bilance rozpočtových příjmů a výdajů na daný rozpočtový rok a je přijímán

⁴⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.183. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁵⁰ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.184. ISBN 978-80-87291-23-8.

ve formě zákona. Jelikož se jedná o vládní plán, který stojí na jistých předpokladech, tak důležitou roli v dění okolo státního rozpočtu sehraává státní závěrečný účet, který ukazuje, zda byl tento plán naplněn a jak vláda za dané období skutečně hospodařila. Státní rozpočet lze charakterizovat jako „centralizovaný peněžní fond, který vytvářejí, rozdělují a používají ústřední orgány státní správy.“⁵¹

Státní rozpočet obsahuje své příjmy a výdaje. **Výdaje státního rozpočtu** musí být v tržním prostředí hrazeny peněžní formou. Tyto výdaje jsou spjaty s výkonem státní správy, sociálním zabezpečením, školstvím, kulturou, zdravotnictvím a zajišťováním obrany státu. Mimo tyto oblasti výdajů státního rozpočtu je stát finančně zapojen i v oblasti ekonomiky, a to skrze financováním klíčových investic. Aby mohl stát vytvářet i výše zmíněné výdaje, potřebuje získávat příjmy státního rozpočtu.⁵²

Příjmová stránka státního rozpočtu tvoří druhou stranu ve státním rozpočtu. Základním složkou příjmů státního rozpočtu spočívá v daních. Daň lze definovat jako „přesun peněžních prostředků od soukromého do veřejného sektoru.“⁵³ Jedná se o povinnou platbu do veřejného rozpočtu, která je stanovena zákonem. Daně mají především fiskální funkci, když jsou shromažďovány peněžní prostředky ve státním rozpočtu za účelem pokrytí rozpočtových výdajů státu. V daňové soustavě České republiky rozlišujeme především 2 typy daní, které jsou přímé a nepřímé. Přímé daně slouží především k odčerpání finančních prostředků peněžního daňového poplatníka na základě jeho majetkových poměrů. Patří sem například daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob, která se vztahuje na zisky firem, či například daň z nemovitých věcí a dědická daň. Nepřímé daně jsou ty daně, které zprostředkovávají z důchodů domácností a firem až ve chvíli, kdy dojde k použití těchto prostředků, jako třeba při nákupu statků. Tato daň je již promítnuta do ceny statku, a tak je placena poplatníkem

⁵¹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.184. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁵² JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.212. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁵³ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.214. ISBN 978-80-271-0251-8.

nepřímo. Do této skupiny patří především daň z přidané hodnoty (DPH) či různá cla. Celkové daňové vytížení v daném státu vyjadřuje takzvaná daňová kvóta.⁵⁴

Druhy státního rozpočtu

Státní rozpočty rozlišujeme na základě velikosti jeho příjmů a výdajů. V případě, že velikost příjmová stránka státního rozpočtu odpovídá výdajové stránce rozpočtu, jedná se o rozpočet vyrovnaný. V případě, že příjmová stránka státního rozpočtu svou velikostí neodpovídá výdajové stránce, jedná se buďto o rozpočet přebytkový, nebo o rozpočet deficitní. Přebytkový rozpočet je rozpočet takový, ve kterém příjmy do státního rozpočtu převyšují plánované výdaje. Situace, kdy je státní rozpočet přebytkový, je méně častá a méně složitá na srovnání příjmové a výdajové stránky než u rozpočtu deficitního. Deficitní je státní rozpočet ve chvíli, kdy jeho výdajová stránka převyšuje stránku příjmovou. U deficitních státních rozpočtech platí, že jakmile jsou deficity jednou vytvořeny, tak se obtížně odstraňují, a to i v dlouhém období.⁵⁵

Deficity státního rozpočtu jsou poté dále děleny na deficit cyklický a strukturální. **Cyklický deficit** vzniká vlivem ekonomického cyklu na jeho příjmovou a výdajovou stránku. Jedná se převážně automatický důsledek protichůdných změn v příjmech a výdajích státního rozpočtu, které vznikají na základě poklesu hrubého domácího produktu a růstu nezaměstnanosti. Cyklický deficit vzniká způsobem, kdy se v období ekonomické recese snižuje daňový výnos v důsledku nižších daňových základů poplatníků, které jsou vytvářeny poklesem jejich mezd a příjmů. Současně v období recese dochází k zvýšení požadavků na výdaje státu v sociální oblasti ze státního rozpočtu.⁵⁶

Strukturální deficit státního rozpočtu vzniká vědomou hospodářskou politikou státu. Jedná se o důsledek rozhodnutí vlády deficitním financování výdajů ze státního rozpočtu, který bývá často vnímán jako projev fiskální nezodpovědnosti. Strukturální deficit tak představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji

⁵⁴ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.215. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁵⁵ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.228. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁵⁶ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.229. ISBN 978-80-271-0251-8.

státního rozpočtu, ve chvíli kdy ekonomika dosahovala potencionálního produktu a plné zaměstnanosti. Strukturální deficit nelze zcela přesně vypočítat, ale platí, že ho lze přibližně určit způsobem, kdy je od celkového deficitu odečten deficit způsobený poklesem příjmů státního rozpočtu a růstem výdajů státního rozpočtu, ke kterým došlo na základě poklesu HDP po jeho potencionální úroveň a růstu nezaměstnanosti nad její přirozenou úroveň. Obecně tak lze říci, že výše strukturálního deficitu odpovídá rozdílu celkového a cyklického deficitu.⁵⁷

3.4.2. Monetární politika

Monetární neboli měnovou politiku lze definovat jako „proces, ve kterém tvůrce monetární politiky (centrální banka) snaží za pomoci svých nástrojů dosáhnout předem stanovených cílů.“⁵⁸

Do těchto cílů patří především nejdůležitější cíl monetární politiky, a to snižování a stabilizace inflace, nebo další cíle, jako je například stabilizace devizového trhu. Jediným výhradním nositelem monetární politiky v České republice je Česká národní banka z pozice centrální banky, zprostředkovanými nositeli jsou poté obchodní banky.⁵⁹

Nástroje monetární politiky

Nástroje monetární politiky lze obecně dělit na nástroje přímé či administrativní, a na nástroje nepřímé či tržní. **Přímé nástroje** jsou nástroji administrativního charakteru a spadají do nich různé zákazy a příkazy, které narušují relace vytvářené tržními silami. Z důvodu tohoto narušení tak bývají využívány v prostředí tržní ekonomiky minimálně.⁶⁰

Do konkrétních příkladů těchto nástrojů spadají například pravidla likvidity, která stanovují závazné struktury aktiv a pasiv obchodních bank, úrokové limity, které stanovují minimální sazby z úvěrů a limity sazeb z vkladu, úvěrové limity

⁵⁷ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.229. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁵⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.202. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁵⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.203. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁰ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.185. ISBN 978-80-271-0251-8.

určující absolutní limity, které stanovují maximální objem úvěrů, které může banka poskytnout klientům, a určující relativní limity, které stanovuje výši úvěrů, které mohou obdržet obchodní banky od banky centrální, a povinné vklady, které stanovují povinnost některých subjektů k vedení účtů u centrální banky.⁶¹

Na druhé straně stojí tržní, **nepřímé nástroje**, které narušují relace vytvářené tržními silami znatelně méně. I přes fakt, že se také jedná o zásah do volné hry tržních sil, jsou tyto nástroje využívány častěji než nástroje přímé. Tyto nástroje pak působí plošně, a to na všechny účastníky finančního trhu a jejich svobodu v rozhodování omezují méně než nástroje administrativní. Do základních tržních nástrojů monetární politiky pak patří například operace na volném trhu, které spočívají v nákupu či prodeji státních obligací centrální bankou, jejichž cílem je ovlivnění úrokové sazby a dostupnosti peněz, změny míry povinných minimálních rezerv, které spočívají ve změnách rezervního minima obchodních bank, což přímo ovlivňuje množství peněz, které je banka schopna poskytnout ve formě úvěrů, a intervence na devizovém trhu.⁶²

Česká národní banka

Česká národní banka plní roli centrální banky a je výhradním nositelem monetární politiky v České republice. Je tak orgánem, který vykonává dohled nad finančním trhem a příslušným orgánem k řešení krizí na finančním trhu. V čele České národní banky stojí bankovní rada, v jejímž složení je guvernér České národní banky, dva viceguvernéři České národní banky a 4 další členové bankovní rady. Česká národní banka je zřízena ústavním zákonem č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, a její působnost a činnost je stanovena zákonem č.6/1993 Sb., o České národní bance.⁶³

Česká národní banka je politicky a ekonomicky nezávislá instituce. Česká národní banka není podřízena vládnímu aparátu a nefunguje na základě vládní agendy. V rámci její politické nezávislosti můžeme uvést, že guvernér je jmenován

⁶¹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.208. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶² JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.186. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁶³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB*. Online. Praha: Česká národní banka, c2023. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/. [citováno 2023-28-11].

na více než 5 let, čímž překonává čtyřletý mandát vlády, není jmenován vládou, ale prezidentem. Totéž platí o zbylých členech bankovní rady, včetně viceguvernérů. Zároveň není zřízena funkce zástupce vlády v bankovní radě. Záměry České národní banky neschvaluje vláda a řešení konfliktů vlády s Českou národní bankou je ošetřeno zákonným opatřením. Z hlediska ekonomické nezávislosti lze uvést neexistence automatického přímého úvěrování vlády, v případě poskytování úvěrování vlády tato činnost probíhá dočasně, v omezené výši a za tržní úrokovou míru, a nepodílení se na primárním trhu veřejného dluhu.

64

Funkcemi České národní banky, mimo základní činnost v provádění monetární politiky, jsou emisní funkce, která spočívají ve vydávání, správě a výměně mincí a bankovek, funkce devizové činnosti, při které dochází ke shromažďování devizových rezerv státu a provádění intervencí na devizových trzích, regulační a dohledová funkce nad fungováním finančního systému, kdy Česká národní banka kontroluje a prosazuje pravidla činnosti subjektů finančního systému, funkce poskytování úvěrů obchodním bankám, vedení vládních účtů a provádění některé její agendy, a zastupitelskou funkcí státu v mezinárodních organizacích.⁶⁵ Hlavním úkolem České národní banky pak je dosažení a udržení cenové stability, kdy vytvoření stabilního prostředí s nízkou inflací spoluvytváří podmínky pro ekonomický růst.⁶⁶

3.4.3. Vnější hospodářská politika

Vnější hospodářská politika lze být definována ve dvou pojetích. Prvním, širším pojetí ji lze definovat jako „*politiku směřující k zajištění vnější rovnováhy v podobě vyrovnané platební bilance a zajištění optimálního devizového kurzu.*“⁶⁷

V užším smyslu lze vnější hospodářskou politiku chápat jako disciplínu, která se zabývá zahraničními a obchodními vztahy a která má za cíl zabezpečení

⁶⁴ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.205. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁵ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.208. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB*. Online. Praha: Česká národní banka, c2023. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/. [citováno 2023-28-11].

⁶⁷ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.217. ISBN 978-80-87291-23-8.

vnější ekonomické rovnováhy. Nositeli vnější hospodářské politiky jsou především vláda a centrální banka. Jejich úkolem je za pomoci nástrojů vnější hospodářské politiky dosáhnout svých cílů, kterými například jsou vyrovnaná platební bilance a dosažení určité úrovně zahraničního dluhu či investic. Základním předpokladem vnější hospodářské politiky je otevřenost dané ekonomiky, kdy platí, že čím více je daná ekonomika otevřenější v míře její účasti na dovozu a vývozu zboží a služeb a přesunu kapitálu v podobě investic a půjček, tím více je pro daný stát jeho vnější hospodářská politika významnější.⁶⁸

Nástroje vnější hospodářské politiky

Při realizaci vnější zahraniční politiky lze využívat jak specifické nástroje vnější zahraniční politiky, tak nástroje dalších typů hospodářských politik. Specifické nástroje vnější hospodářské politiky pak lze dělit na nástroje smluvní a autonomní. U **smluvních nástrojů** je jejich základem mezinárodní smlouva, která může být dvoustranná či vícestranná a která je pro podepsané strany závazná a určující ve smyslu obchodního režimu smluvně-partnerských zemí. Do smluvních nástrojů patří obchodní smlouvy a dohody, platební dohody, které slouží ke vzájemnému vypořádání pohledávek a závazků, výměnné obchody, které podmiňují uskutečnění jednoho obchodu jiným obchodem, mezinárodně surovinové dohody, který slouží ke stabilizaci cen daných komodit a smlouvy o integračním uskupení, které jsou uzavírány s cílem stimulace ekonomického růstu jednotlivých zemí.⁶⁹

Autonomní nástroje vnější hospodářské politiky jsou pak nástroje, které vznikají jednostranným rozhodnutím daného státu. Lze je dělit na nástroje k omezení dovozu a na nástroje k podpoře vývozu. Do nástrojů k omezení dovozu patří především cla a importní kvóty. V případě cla lze obecně říci, že se jedná o dávky vybírané ze zboží při přechodu celní hranice. Importní kvóty lze vysvětlit jako vládní licence na dovoz komodity, jejíž množství podléhá regulaci. Nástroje na podporu vývozu pak představují finanční, technickou, informační

⁶⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.217. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.219. ISBN 978-80-87291-23-8.

a poradenskou pomoc pro vyvážející výrobce, nástroje oceňování nejvýkonnějších vývozců a nástroje vychovávání specializovaných pracovníků pro oblast zahraničního obchodu.⁷⁰

3.4.4. Ostatní typy politik

Sociální politika

Sociální politiku lze vysvětlit jako „soubor opatření, která směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva a k zabezpečení sociálního smíru v rámci daných hospodářských a politických možností dané země.“⁷¹

Sociální politika je úzce provázána s politikou hospodářskou. Lze konstatovat, že platí fakt, že každé opatření hospodářské politiky má své sociální dopady a každé opatření sociální politiky má své hospodářsko-politické dopady. Z pohledu sociální politiky tak hospodářská politika slouží k vytváření zdrojů pro její výkon. Sociální politika poté zpětně ovlivňuje politiku hospodářskou například změnami v kvalitě a kvantitě pracovní síly či podmínkami zaměstnávání pracovníků. Význam sociální politiky pro společnost je takový, že skrze ni jsou plněny důležité funkce ve společnosti. Do těchto funkcí patří **ochranná funkce**, která zmírňuje důsledky sociálních změn u lidí, jako je například nemoc či ztráta zaměstnání, **rozdělovací funkce**, která slouží k vyřešení rozdílů v životních podmínkách členů společnosti, **homogenizační funkce**, která přímo navazuje na funkce rozdělovací a která slouží k odstranění neodůvodněných rozdílů v životní úrovni členů společnosti a k jejich finančnímu vyrovnání, **stimulační funkce**, která tlumí a zabraňuje sociálním konfliktům skrze podporu chtěného vývoje sociálního chování a **preventivní funkce**, jejíž účelem je zabraňování nežádoucím sociálním situacím ve společnosti.⁷²

Dlouhodobými cíli sociální politiky pak jsou zlepšování životních podmínek obyvatelstva, vytváření důstojných životních podmínek a zajištění stejných

⁷⁰ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.221. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷¹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.229. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷² KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.244. ISBN 978-80-87291-23-8.

příležitostí všem členům obyvatelstva. Těchto cílů se snaží oblast sociální politiky dosáhnout i skrze využití svých nástrojů. Tyto nástroje může dělit na dvě kategorie, kdy první kategorii tvoří sociální doktrína a kolektivní vyjednávání, druhou pak tvoří konkrétní nástroje sociální politiky. Sociální doktrína tvoří dlouhodobou vizi v oblasti sociální politiky na několik let dopředu, kolektivní vyjednávání představuje komunikaci mezi zaměstnanci, odbory a vládou. Do konkrétních nástrojů poté patří sociální příjmy, do kterých patří například dávky nemocenského a důchodového zabezpečení či podpora v nezaměstnanosti, sociální služby, do kterých patří péče o seniory či handicapované, věcné dávky, které slouží k zajištění ochrany zdraví, či úlevy a výhody, které bývají například poskytovány studentům a jejich příkladem mohou být slevy na jízdě. ⁷³

V České republice je sociální politika tvořena především sociálním pojištěním, státní sociální podporou a pomoci v hmotné nouzi. Sociální pojištění je založeno na zdravotním pojištěním, které je hrazeno pojištenci, zaměstnavateli a státem, nemocenském pojištěním, které je založeno na existenci pracovní činnosti a příjmu z ní, důchodovém pojištění, které tvoří základ důchodového systému a jeho financování, a na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, která je hrazena zaměstnavateli na základě příjmů svých zaměstnanců. ⁷⁴

Strukturální politika

Strukturální politika slouží k záměrnému ovlivňování ekonomiky za cílem jejího stabilizování, usměrňování či podpory jejího růstu. Jedná o jeden ze základních typů hospodářské politiky a na rozdíl od jiných politik, ovlivňování ekonomiky skrze její využití nepředstavuje pouze vedlejší, nechtěný jev. Smyslem strukturální politiky je působení vnitřních sektorových změn ekonomiky svého státu, skrze které nastanou změny v produkci ekonomiky a zaměstnanosti. Do nástrojů strukturální politiky pak patří podpora inovačního procesu, která spočívá v daňovém zvýhodnění inovujících podnikatelských subjektů, poskytování informací a podpoře transferu moderních technologií, odvětvová opatření, která slouží ke stimulaci rozvoje firem a k útlumu neefektivních výrob, podpora exportu,

⁷³ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.246. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷⁴ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.251. ISBN 978-80-87291-23-8.

podpora malých a středních podniků, podpora podnikání ve vybraných regionech a dopravní, zemědělské a průmyslové politice.⁷⁵

Strukturální politika v České republice spadá do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu, které podporuje vybrané odvětví zpracováním dílčích politik. Do těchto politik patří energetická politika, pro kterou je vládou stanovena Státní energetická koncepce, surovinová politika, pro kterou je vládou stanovena Surovinová politika České republiky v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů, a proexportní politika, pro kterou je vládou stanovena Aktualizovaná Exportní strategie.⁷⁶

Regionální politika

Regionální politiku lze definovat jako „soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů.“⁷⁷

Regionální politika zdůvodňuje svoji existenci různými faktory. Prvními faktory, které utváří důvod existence regionální politiky jsou **ekonomické faktory**, ve kterých by mělo být skrze regionální politiku směřováno k plnému využití veškerých výrobních faktorů, k rovnovážnému ekonomickému růstu napříč jednotlivými oblastmi státu, k optimálnímu rozmístění firem, a to jak makroekonomického, tak ze společenského hlediska, a k odstraňování regionální nerovnováhy a inflace, kdy v méně rozvinutých regionech vzniká inflace tažená poptávkou a ve více rozvinutých regionech vzniká nákladový typ inflace. Dalšími faktory jsou **ekologické faktory**, které stanovují, že regionální politika by se měla provádět i v zájmu obyvatel žijících v aglomeracích s vysokou koncentrací obyvatelstva, **sociální faktory**, které spočívají v požadavku vysoké zaměstnanosti, v odlišnostem v regionálním rozdělení příjmů a v úvahách o blahobytu. Nástroje regionální politiky pak lze dělit na makroekonomické nástroje, kam patří nástroje fiskální, monetární a vnější hospodářské politiky,

⁷⁵ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.277. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷⁶ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.291. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷⁷ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.294. ISBN 978-80-87291-23-8.

a nástroje mikroekonomické, kam spadají nástroje realokace pracovních sil a nástroje realokace kapitálu.⁷⁸

Politika ochrany životního prostředí

Tato politika vychází z předpokladu, že jakákoliv ekonomická činnost ovlivňuje životní prostředí a může zapříčinit všelijaké důsledky, kterými může být ohrožení globálních biosférických systémů, snižování biologického bohatství a způsobení nedostatku přírodních zdrojů. V rámci ochrany životního prostředí hraje klíčovou roli ekologická politika, kterou lze vysvětlit jako procesy spjaté s koncepcí tvorby a ochránění životního prostředí. Tato politika přichází s požadavkem, že statky, které jsou k dispozici v omezeném množství, je nutno využívat pouze efektivně, a to ve chvíli, kdy dochází k maximalizaci čistého užitku. Stát disponuje v rámci ekologické politiky dvěma druhy nástrojů, kterými jsou donucovací nástroje, založené na nerovném postavení znečišťovatelů a státu a tržně orientované nástroje, které jsou založeny na tržním řešení, jako je například daňové zatížení poškozovatele životního prostředí.⁷⁹

Politika ochrany hospodářské soutěže

V rámci ochrany hospodářské soutěže se cílí na vytvoření dokonale konkurenčního prostředí, které zajišťuje nejdokonalejší podmínky pro fungování tržního mechanismu. V reálném ekonomickém prostředí je však prostředí dokonalé konkurence utopií a konkurenční prostředí je omezováno a narušováno na základě snah firem o dosažení výsadního postavení. Prostředí dokonale konkurenční se vyznačuje nezávislostí jejich ekonomického rozhodování, které je možné, když existuje mnoho subjektů na straně nabídky i poptávky a když neexistují žádné bariéry pro vstup do odvětví. Strukturami nedokonalé konkurence mohou být prostředí monopolistické konkurence, oligopolní prostředí a monopolní prostředí. Politika ochrany hospodářské soutěže disponuje řadou nástrojů, které vychází z legislativy a institucionálního rámce. Těmito nástroji jsou dozor nad zneužitím dominantní pozice na trhu, deregulace, která odstraňuje regulaci státu

⁷⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.298. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.302. ISBN 978-80-87291-23-8.

v některých oblastech, a opatření proti nekalé soutěži, do kterých spadají převážně soudní řešení problému.⁸⁰

3.5. Cíle hospodářské politiky České republiky

Cíle hospodářské politiky jsou vybudovány na předpokladu trvalých všelidských hodnot, na kterých nachází shodu veškeré subjekty společnosti. Na vrchu pomyslné hierarchie cílů hospodářské politiky stojí cíl **maximalizace společenského blahobytu**. K tomuto vrcholnému cíli směřuje veškeré zdokonalování hospodářsko-politického systému. Problémem tohoto cíle pak je jeho nejednotný výklad a otázka, jak společenský blahobyt měřit. Jako druhý nejvýše postavený cíl v hierarchii cílů hospodářské politiky stojí **základní společenské cíle**. Tento cíl nachází svůj smysl ve faktu, že společenský blahobyt nelze stáhnout pouze na materiální stránku věci, ale je potřeba zohlednění i základní společenské cíle jako je svoboda, spravedlnost, jistota, nezávislost, racionalita a demokracie. Na nejnižším místě v hierarchii cílů hospodářské politiky stojí **tradiční ekonomické cíle**. Hlavním cílem v rámci tradičního ekonomických cílů je zajištění podmínek pro stabilní a progresivní vývoj ekonomiky. Tento hlavní cíl se pak skládá ze čtyř dílčích cílů, kterými jsou vyvážený a stabilní ekonomický růst, nízká míra inflace, nezaměstnanosti a zajištění vnější rovnováhy.⁸¹

3.5.1. Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník stanovuje 4 hlavní makroekonomické cíle hospodářské politiky, kterými jsou cenová stabilita, plná zaměstnanost, ekonomický růst a vyrovnanost platební bilance. Dlouhodobě platí, že jsou tyto cíle navzájem konfliktní a nelze jich dosáhnout najednou. Jako příklad lze uvést vztah inflace a nezaměstnanosti, kdy přibližování se ke splnění inflačního cíle znamená vzdálení se od cíle vytyčeného v určité hladině míry nezaměstnanosti. Obecně však platí, že čím větší je plocha magického čtyřúhelníku, tím je ekonomika a hospodářská politika daného státu výkonnější.⁸²

⁸⁰ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.312. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁸¹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.42. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁸² JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.353. ISBN 978-80-271-0251-8.

3.5.2. Inlace

Pojem inflace lze vysvětlit jako zvyšování cenové hladiny či snižování kupní síly peněz. Z toho vyplývá, že v případě růstu míry inflace dochází k růstu obecné cenové hladiny v dané ekonomice. Spolu s inflací souvisí další pojmy. Těmito pojmy jsou cenová stabilita, která je situací, kdy cenová hladina neroste ani neklesá, deflace, kterou lze definovat jako pokles cenové hladiny, dezinflace, která znamená snižování míry inflace a stagflace, která je situací, kdy reálný produkt stagnuje a cenová hladina roste.⁸³

Měření inflace

K měření vývoje míry inflace je využíváno více cenových indexů. Nejrozšířenějšími indexy pro změření růstu cenové hladiny jsou index spotřebitelských cen a implicitní cenový deflátor. **Index spotřebitelských cen** slouží ke zjištění indexu změny cen výrobků a služeb, které nakupuje průměrná domácnost. Samotné měření je poté založeno na srovnání nákladů na nákup běžného obchodního koše ve dvou různých obdobích, kdy nejčastějším časovým úsekem srovnání je období jednoho roku. To znamená, že když se bude chtít zjistit index růstu cenové hladiny pro březen letošního roku, tak bude tento měsíc srovnán s březnem předchozího roku. Problémem této metody je ve stanovení struktury spotřebního koše, který vychází ze statistiky rodinných účtů. **Implicitní cenový deflátor** slouží k vyjádření cenové hladiny skrze výpočet poměru nominálního HDP, tudíž HDP v běžných cenách tohoto roku a reálného HDP, které je vyjádřeno ve stálých cenách. Na rozdíl od výpočtu indexu spotřebitelských cen jsou v tomto výpočtu zahrnuty všechny statky v ekonomice včetně těch, které běžná domácnost nenakupuje.⁸⁴

Druhy inflace

Inlace plíživá lze definovat jako dlouhodobou inflaci s nízkým a stabilním tempem. Nejčastěji se jedná o jednocifernou inflaci, která nemá příliš negativní důsledky pro ekonomiku daného státu. **Inlace pádivá** je rychlou inflací, kterou

⁸³ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.128. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁸⁴ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.132. ISBN 978-80-271-0251-8.

charakterizuje prudký roční nárůst cen o dvou či víceciferný procentní nárůst. Tento druh inflace si vyžaduje vysoké ekonomické a sociální náklady, a to z důvodu snížení výkonnosti ekonomického systému a kvality sociálního systému. **Hyperinflace** je formou inflace, kdy ceny rostou o tisíce až miliony procent ročně. Dolní hranice pro označení této formy inflace je měsíční růst cen o 50 %. V případě, že stát postihne hyperinflace, tak lze hovořit o zhroutilí peněžního systému dané země.⁸⁵

Cílová a aktuální míra inflace

Řešení inflace padá do kompetence České národní banky, která je ze zákona odpovědná za péči o cenovou stabilitu. Inflačním cílem České národní banky je pásmo mezi 2 až 3 %, kdy konkrétní bodový cíl je stanoven na 2 %.⁸⁶

Průměrná roční míra inflace za uplynulý rok tvořila 10,7 %, kdy nejvyšší míra inflace byla zjištěna v lednu 2023 s hodnotou 17,5 %, a nejnižší v září a prosinci roku 2023 na úrovni 6,9 %. Meziroční průměrný růst cenové hladiny za měsíc leden vypadá značně přívětivěji, kdy meziměsíční inflační míra tvoří 2,3 %. Tato hodnota tak již dosahuje stanoveného inflačního pásma České národní banky.⁸⁷

3.5.3. Tempo růstu HDP

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je využíván v rámci měření produkce zcela nejčastěji. Zahrnuje veškerou produkci zboží a služeb vyprodukovanou v dané zemi za dané období, kterým v případě HDP bývá čtvrtletí. V rámci HDP je rozlišováno nominální HDP a reálné HDP. Nominální HDP vyjadřuje hodnotu produkce v běžných, aktuálních cenách. Zahrnuje velikost produkce, která je oceněna v cenách roku, ve kterém je měřena. Reálný HDP pak slouží

⁸⁵ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.136. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁸⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Inflace*. Online. Praha: Česká národní banka. c2023. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>. [citováno 2023-30-11].

⁸⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, spotřebitelské ceny*. Praha: Český statistický úřad. 15.2.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny. [citováno 2024-18-02].

k vyjádření hodnoty produkce ve stálých cenách. Vyjadřuje tak reálnou produkci v konkrétním sledovaném období a ocení ji stálými cenami, tudíž je stanoven směrodatnější údaj pro srovnání s předchozím obdobím. Vztah mezi nominálním a reálným domácím produktem vyjadřuje deflátor HDP, který slouží k určení vývoje cen vyráběné produkce. Největším nedostatkem ukazatele HDP pak jsou absence šedé ekonomiky, hodnoty volného času a statky, které osoby poskytují sami sobě.

88

Aktuální tempo růstu HDP

V České republice publikuje údaje o HDP Český statistický úřad. Tento úřad využívá stálé ceny roku 2010, kdy byl reálný i nominální HDP oceněný stejnými cenami.⁸⁹

Od roku 2010 pak došlo dvakrát k jevu, kdy bylo tempo růstu HDP v záporných hodnotách. Stalo se tak v roce 2012, kdy došlo k poklesu produktu o 0,8 %, a v roce 2020, kdy došlo k poklesu o 5,5 %. Nutno říci, že k tomuhle poklesu vyšších hodnot došlo především v důsledku dopadů proticovidových opatření na českou ekonomiku. V roce 2013 došlo taktéž k jevu, kdy HDP meziročně nedospělo nárůstu a jeho tempo vývoje zůstalo na 0,0 %. S výjimkou těchto let došlo od roku 2010 pokaždé k meziročnímu nárůstu HDP. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2015, kdy česká ekonomika zrychlila o 5,4 %. Aktuálně, po propadu HDP z roku 2020, pokračuje trend kladných hodnot tempa růstu HDP. Za rok 2021 došlo k růstu HDP o 3,5 %, v roce 2022 došlo k nárůstu produktu o 2,4 %.⁹⁰

Předběžný odhad tempa růstu HDP za čtvrté čtvrtletí roku 2023 značí roční pokles HDP o 0,4 %.⁹¹

⁸⁸ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.47. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁸⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.47. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Graf – Vývoj hrubého domácího produktu v ČR (ve stálých cenách)*. Online. Praha: Český statistický úřad. 26.8.2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>. [citováno 2023-01-12].

⁹¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Předběžný odhad HDP – 4. čtvrtletí*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.1.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/predbezny-odhad-hdp-4-ctvrtleti-2023>. [2024-18-02].

3.5.4. Nezaměstnanost

Dosahování nízké míry nezaměstnanosti je dalším makroekonomickým cílem hospodářské politiky. Nezaměstnanost lze definovat jako „stav v národním hospodářství, kde část pracovního potenciálu společnosti nenalézá uplatnění nebo dobrovolně o toto uplatnění neusiluje.“⁹²

Měření nezaměstnanosti

Pro měření nezaměstnanosti je klíčové určit, že ukazatel míry nezaměstnanosti se týká té části obyvatelstva, která je v produktivním věku. Osoby v produktivním věku lze z hlediska měření nezaměstnanosti dělit na zaměstnané a nezaměstnané. Tyto dvě kategorie obyvatel pak tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Zaměstnaní jsou tací, kteří na plný či částečný úvazek vykonávají některé zaměstnání. Nezaměstnaní jsou tací, kteří jsou evidováni na úřadech práce a jsou schopni a ochotni nastoupit na uvolněné místo, a to v co nejkratším časovém úseku. Ukazatel míry nezaměstnanosti pak vyjadřuje vztah mezi počtem nezaměstnaných osob a počtem ekonomicky aktivních obyvatel. Třetí skupinou obyvatelstva, které se nachází v produktivním věku, jsou ekonomicky neaktivní osoby. Do této kategorie patří studenti denních forem studia, osoby v domácnosti, zdravotně postižení či osoby, které jednoduše pracovat nechtějí.⁹³

Druhy nezaměstnanosti

V rámci nezaměstnanosti rozlišujeme její 4 základní druhy, a to podle jejich příčin. Prvním druhem je frikční nezaměstnanost, jejíž příčina pramení v životním cyklu jedince. Tento druh je spjat s hledáním prvního zaměstnání po absolvování školy, se stěhováním obyvatel z jednoho regionu do jiného, či s hledáním lepšího pracovního místa. Tato nezaměstnanost je krátkodobého charakteru, nedisponuje významně negativními důsledky a zároveň je ekonomice prospěšná, jelikož jsou lidé schopni optimálně alokovat svou pracovní sílu.

⁹² KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.50. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁹³ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.154. ISBN 978-80-271-0251-8.

Druhým druhem nezaměstnanosti je strukturální nezaměstnanost. Tato nezaměstnanost vzniká ve chvíli, kdy dojde k nesouladu kvalifikační struktury v rámci nabízené a poptávané práce. Příkladem tohoto jevu může být, když trh práce disponuje přebytkovým počtem stavebních dělníků, ale zároveň nedostatečným, nízkým počtem zdravotnického personálu. Příčina tohoto jevu může nastat v případě změny struktury ekonomiky, kdy například ekonomika strukturována na těžařský průmysl je po kompletním vytěžení daných nerostů orientována a restrukturována na služby, nebo když práci lidí dokáží nahradit stroje, a změní se požadavek na trhu práce z lidí, co tuto práci vykonávali na lidi, kteří budou obsluhovat tyto stroje. Strukturální nezaměstnanost je tak spjata i s jinak pozitivním jevem technologického progresu.

Třetím druhem nezaměstnanosti je nezaměstnanost cyklická. Tato nezaměstnanost je úzce spjata s hospodářským cyklem, kdy cyklický pohyb ekonomiky funguje jako příčina tohoto druhu nezaměstnanosti. Vztah mezi ekonomickým cyklem a cyklickou nezaměstnaností lze vysvětlit způsobem, že ve chvíli, kdy se ekonomika daného celku nachází v expanzi, tato nezaměstnanost klesá a ve chvíli, kdy se ekonomika daného celku nachází v recesi, cyklická nezaměstnanost roste. Délka cyklické nezaměstnanosti je proměnlivá na základě časového úseku daného hospodářského cyklu. Cyklická nezaměstnanost postihuje plošně celou ekonomiku, když postihuje všechny sektory národního hospodářství.

Čtvrtým druhem nezaměstnanosti je nezaměstnanost sezonní. Tato nezaměstnanost je spojena s těmi odvětvími, jejichž provozování je silně spjata s teplotními a klimatickými podmínkami a ročním obdobím. Těmito odvětvími mohou být odvětví stavebnictví, zemědělství či cestovní ruch.⁹⁴

Přirozená a aktuální obecná míra nezaměstnanosti

Přirozenou míru nezaměstnanosti lze vysvětlit jako *„úroveň, při níž jsou různé trhy práce v zemi v průměru v rovnováze, jinak řečeno, tlaky na mzdy a ceny*

⁹⁴ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.159. ISBN 978-80-271-0251-8.

jsou také přibližně v rovnovážném stavu.“⁹⁵ Tato úroveň nezaměstnanosti z dlouhodobého hlediska v ekonomice převažuje a je dosažena ve chvíli, kdy ekonomika daného státu dosahuje potencionálního produktu. V tomto okamžiku existuje pouze ten typ nezaměstnanosti, který můžeme označit jako dobrovolný a země tak využívá optimálně své zdroje. Při přirozené míře nezaměstnanosti je poté stabilní míra inflace v zemi.⁹⁶

Aktuální obecná míra nezaměstnanosti v České republice je dle listopadové zprávy Českého statistického úřadu pod úrovní 3 %. Dlouhodobě potvrzován trend, kdy Česká republika disponuje jednou z nejnižších nezaměstnaností ze států Evropské unie. Z dlouhodobého horizontu má míra nezaměstnanosti v České republice klesající tendenci, kdy pouze v letech 2020 a 2021 došlo k citelnému nárůstu ukazatele míry nezaměstnanosti v důsledku covidových restrikcí.⁹⁷

3.5.5. Platební bilance

Platební bilance je čtvrtým makroekonomickým cílem hospodářské politiky v magickém čtyřúhelníku. Platební bilance slouží k zachycení všech transakcí mezi domácí ekonomikou a zbytkem světa a lze jí definovat „výkazem peněžních a nepeněžních toků a změn mezinárodních aktiv a pasiv za určité období.“⁹⁸

Tento statistický účetní záznam je sestaven na principu podvojného účetnictví, kdy dochází k zápisu stejné hodnoty jako příjmu i jako výdaje. Tyto hodnoty jsou zaznamenávány v tržních cenách. Platební bilanci lze členit horizontálně a vertikálně. Při **vertikálním členění** je platební bilance dělena

⁹⁵ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.162. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁹⁶ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.162. ISBN 978-80-271-0251-8.

⁹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – říjen 2023*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.11.2023 [cit. 1.12.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-rijen-2023>. [citováno 2023-01-12].

⁹⁸ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada), s.333. ISBN 978-80-271-0251-8.

na kreditní transakce, které znamenají příliv peněz do ekonomiky, a debetní transakce, které znamenají odliv peněz z ekonomiky.

Horizontálně je pak platební bilance členěna na běžný účet, kapitálový účet a finanční účet. Běžný účet zahrnuje toky zboží, služeb, primární výnosy z poskytnutých finančních zdrojů a sekundární výnosy plynoucí z přerozdělování důchodů. Kapitálový účet obsahuje převody nevyrobených nefinančních aktiv a přerozdělování kapitálového charakteru, jako jsou například dotace z fondů Evropské unie. Finanční účet zachycuje čisté přírůstky a úbytky v rámci přímých investic, portfoliových investic, finančních derivátů, ostatních investic a rezervních aktiv. V rámci makroekonomických ukazatelů, které zachycuje magický čtyřúhelník, je pak optimální stav salda běžného účtu na vyrovnané hodnotě, která je vyjádřena bodem 0.⁹⁹

3.5.6. Zhodnocení hodnot makroekonomických ukazatelů a jejich srovnání s ostatními členskými státy Evropské unie

Česká republika disponuje ve srovnání svých dosažených hodnot makroekonomických ukazatelů s ostatními státy Evropské unie rozdílnými výsledky – v některých oblastech vykazuje nadprůměrné hodnoty, naopak v jiných lze sledovat dosažení výsledků průměrných až těžce podprůměrných.

Dlouhodobě platí, že Česká republika dosahuje výborných hodnot v oblasti nezaměstnanosti, kde s mírou nezaměstnanosti na hodnotě 2,4 % disponuje nejnižší mírou nezaměstnanosti ze všech států Evropské unie. Průměrná hodnota celkové míry nezaměstnanosti v rámci všech států Evropské unie pak k prosinci roku 2023 činí 5,9 %.¹⁰⁰ Protipólem v rámci hodnocení dosažených hodnot makroekonomického ukazatele je dosažená míra inflace, kde se na základě lednových dat Českého statistického úřadu nachází Česká republika s průměrným ročním růstem spotřebitelských cen na 10,7 % na místě znamenajícím nejvyšší průměrnou roční míru inflace ze členských států Evropské unie. Vyhledky do roku

⁹⁹ KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019, s.58. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹⁰⁰ EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard*. Online. Eurostat. 16.2.2024. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>. [citováno 2024-18-02].

2024 ohledně cenové stability jsou poté daleko příznivější, kdy již v lednu 2024 došlo k meziročnímu růstu cenové hladiny pouze o 2,3 %, což značí, že i pozdější průměrná roční inflace za rok 2024 by měla zpomalit a oproti předchozímu roku i poklesnout.¹⁰¹

Česká republika tak zvyšovala průměrnou roční inflaci členských států Evropské unie, která tvořila za rok 2023 6,4 %. Průměrná roční inflace České republiky zůstala pak i vysoko nad úrovní průměrné roční inflace států Eurozóny, která byla na úrovni 5,47 %.¹⁰²

Další kategorií, kde Česká republika rovněž zůstala pod průměrem Evropské unie, je tempo růstu HDP. Na rozdíl od ukazatele míry inflace si v tempu růstu HDP Česká republika neodnesla nežádoucí prvenství nejhoršího státu v rámci Evropské unie, kdy navzdory růstu celkového HDP Evropské unie o 0,2 %¹⁰³ a předpokládanému poklesu tempa růstu HDP České republiky za rok 2023 o 0,4 % nespadla na pomyslné dno Evropské unie. Tento výsledek nelze být taktéž považován jako přívětivý, ale lze předpokládat, že společně s klesající mírou inflace dojde i k oživení české ekonomiky.¹⁰⁴

V rámci salda platební bilance dospěla Česká republika ve 3. čtvrtletím výsledku, kdy poměr běžného účtu k výkonu HDP činil -1 %. Pro Českou republiku platí, že ideální stav platební bilance nastává ve chvíli, kdy je zcela vyrovnaná a nevzniká v ní schodek ani přebytek.¹⁰⁵

¹⁰¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, spotřebitelské ceny*. Praha: Český statistický úřad. 15.2.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny. [citováno 2024-18-02].

¹⁰² EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard*. Online. Eurostat. 16.2.2024. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>. [citováno 2024-18-02].

¹⁰³ EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard*. Online. Eurostat. 16.2.2024. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>. [citováno 2024-18-02].

¹⁰⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Předběžný odhad HDP – 4. čtvrtletí*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.1.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/predbezny-odhad-hdp-4-ctvrtleti-2023>. [2024-18-02].

¹⁰⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Statistika. Vývoj platební bilance – komentář*. Online. Praha: Česká národní banka. c2024. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/vyvoj-platebni-bilance-komentar/index.html. [citováno 2024-18-02].

Aktuální hodnoty makroekonomických ukazatelů a jejich schéma

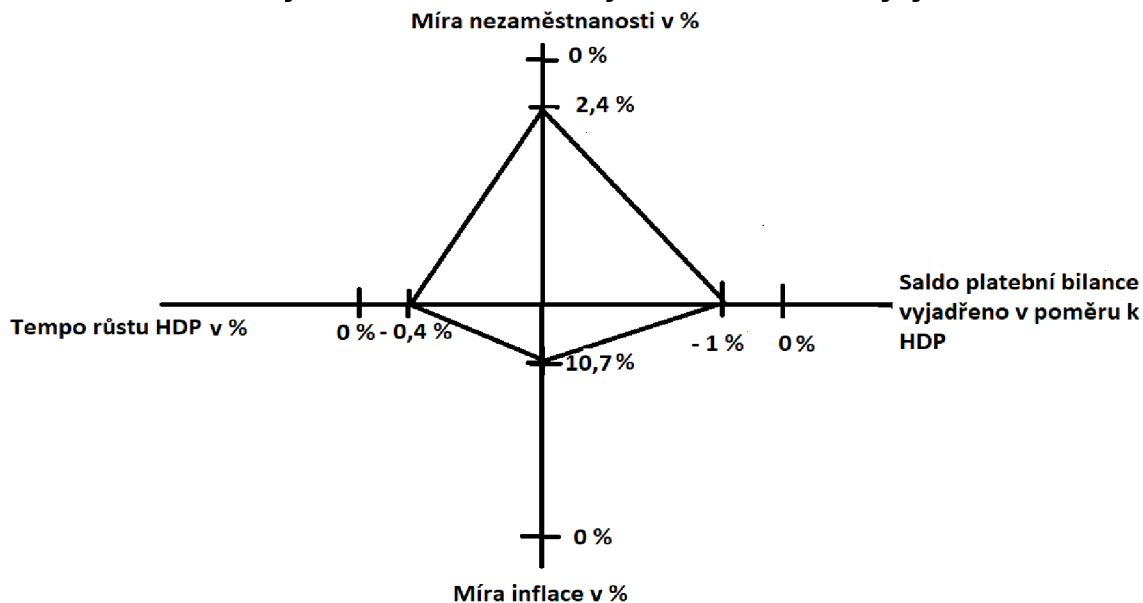

Schéma č.4 – Makroekonomické ukazatele České republiky v hodnotách za rok 2023

Zdroj: Vlastní zpracování dle:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, spotřebitelské ceny*. Praha: Český statistický úřad. 15.2.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny. [citováno 2024-18-02].

EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard*. Online. Eurostat. 16.2.2024. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>. [citováno 2024-18-02].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Předběžný odhad HDP – 4. čtvrtletí*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.1.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/predbezny-odhad-hdp-4-ctvrtleti-2023>. [2024-18-02].

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Statistika. Vývoj platební bilance – komentář*. Online. Praha: Česká národní banka. c2024. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/vyvoj-platebni-bilance-komentar/index.html. [citováno 2024-18-02].

Cíle v hospodářské politice České republiky dle vládního programového prohlášení

Vláda České republiky v rámci svého aktualizovaného Programového prohlášení Vlády České republiky stanovila v oblasti hospodářské politiky řadu

cílů. Tyto cíle jsou situovány do kapitol Veřejné finance a Průmysl a obchod. V rámci cílů v oblasti veřejných financí jsou stanoveny cíle v rámci ozdravení veřejných financí, jako je cílení na splnění maaschtrichtských kritérií, podpora hospodářského růstu investováním, či posílení kapitálových výdajů, dále pak cíle v rámci podpory zaměstnanců a podnikání, podpory rodinných financí, rozpočtů krajů a obcí, a v transparentnosti financí. V rámci průmyslu a obchodu jsou stanoveny cíle v oblastech průmyslu, hornictví a surovinové politice, energetice a jaderné energetice, podpoře podnikání, rozvoje digitální ekonomiky a exportu firem.¹⁰⁶

3.5.7. Cíle hospodářské politiky České republiky v oblasti bezpečnosti

Cíle hospodářské politiky v oblasti bezpečnosti státu jsou formulovány v rámci dokumentů Bezpečnostních strategií České republiky. Podobně jako celkové dokumenty, tak si i formulované hospodářské cíle prošly svým vývojem. V aktuální Bezpečnostní strategii České republiky 2023 je v rámci strategických zájmů z oblasti hospodářské politiky uvedeno zajišťování ekonomické bezpečnosti, potravinové bezpečnosti, energetické a surovinové bezpečnosti, rozvíjení strategických průmyslových sektorů, posilování ekonomické suverenity, včetně zajištění diverzifikace a spolehlivosti v rámci dodávání nerostných surovin, snižování závislosti na státech s nátlakovým potenciálem a budování ekonomických vztahů s demokratickými státy v Asii a Oceánii.¹⁰⁷

¹⁰⁶ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Programové prohlášení vlády České republiky*. Online. Praha: Vláda České republiky. Březen 2023. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/Aktualizovane-Programove-prohlaseni-vlady-.pdf>. [citováno 2024-31-03].

¹⁰⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2023, s.8. ISBN 978-80-7441-099-4

4. Energetická bezpečnost České republiky

Energetická bezpečnost představuje široký pojem, u kterého nelze určit jednotnou definici. Často bývá udávána definice, ze které lze energetickou bezpečnost vysvětlit, jako stav, kdy bezpečně a za přijatelnou cenu lze zajistit určité a dostatečné množství energií. U tohoto vysvětlení nutno dodat, že jako další podmínkou dosažení energetické bezpečnosti musí být udán fakt, že zajištění dostatku energie za přijatelnou cenu by mělo brát co největší ohled na ochranu životního prostředí.¹⁰⁸

Význam energetické bezpečnosti

Energetická bezpečnost nabrala na zájmu napříč společnostmi ve chvíli, kdy byla narušena ruskou invazí na území Ukrajiny. V tuto chvíli se ukázalo, jak kritickou roli v rámci fungování České republiky zastupuje. Potřeba dostupnosti energií je přítomna na každodenním pořádku – ať v rámci zajišťování chodu státu a státního aparátu, tak v rámci zajišťování ekonomického chodu státu, nebo i ve společnosti a domácnostech. V případě, že by došlo na energetický výpadek, následovalo by ochromení celého státu a jeho jednotlivých součástí. Z tohoto plyne fakt, že energetická bezpečnost se v rámci témat této práce řadí jak do oblasti bezpečnostní politiky, kdy je jí věnována pozornost například i v rámci Bezpečnostní strategie České republiky 2023, tak i v rámci hospodářské politiky, kdy má přímý vliv na výrobní schopnosti ekonomických subjektů České republiky, tak i například na udržení vysoké míry zaměstnanosti. Zároveň platí, že energetická bezpečnost je ovlivňována jak bezpečnostní, tak hospodářskou politikou, kdy bezpečnostní politika státu přímo ovlivňuje, se kterými státy či subjekty bude veden obchod na trhu energií, a hospodářská politika ovlivňuje, skrze hospodářskou situaci státu, jaké finanční možnosti mohou být na oblast energetiky odkázány.

¹⁰⁸ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Energetická bezpečnost je o zajištění dodávek i rozumných cenách*. Online. Praha: Vláda České republiky. 3.4.2015. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/evropske-zalezitosti/komentar/energeticka-bezpecnost-je-o-zajisteni-dodavek-i-rozumnych-cenach-128536/#>. [citováno 2024-21-02].

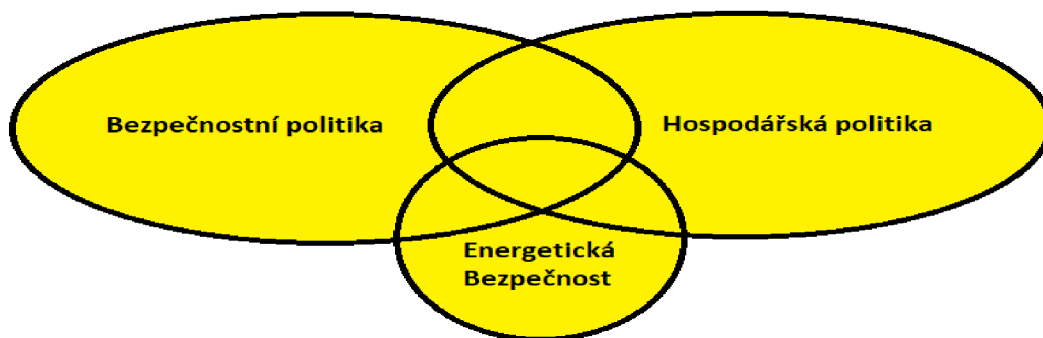

Schéma č. 5 – Vyjádření provázanosti energetické bezpečnosti s bezpečnostní a hospodářskou politikou

Zdroj: *Vlastní zpracování dle:*

KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023. ISBN 978-80-7441-099-4

Energetické odvětví a jeho úloha v rámci bezpečnosti České republiky

V rámci bezpečnosti státu hraje energetika důležitou roli – jednak zajišťuje chod bezpečnostního systému státu, jednak je i zařazena jako odvětvové kritérium kritické infrastruktury. V rámci chodu státního aparátu, včetně bezpečnostních zdrojů a ozbrojených sil, lze předpokládat, že v případě nedostatku energií se rapidně sníží jejich schopnost včasného zásahu, bude-li potřeba. Pro případ narušení dodávek zásadních energetických odvětví pro Českou republiku, kterými je ropa, plynárenství a elektroenergetika, jsou zpracovány typové plány, které stanovují postup pro takový výpadek.

V rámci kritické infrastruktury, jejíž narušení by zásadně ovlivnilo chod státu, je oblast energetiky zvláštním odvětvovým kritériem, jehož narušení následně naruší i ostatní odvětvová kritéria, jako je například zdravotnictví či doprava.¹⁰⁹

¹⁰⁹ ASOCIACE KRITICKÉ INFRASTRUKTURY ČESKÉ REPUBLIKY. *Kritická infrastruktura*. Online. Praha: Asociace kritické infrastruktury ČR. Dostupné z: <https://www.akicr.cz/kriticka-infrastruktura/>. [citováno 2024-20-02].

Státní energetická koncepce

Státní energetická koncepce je vládním strategickým dokumentem, který hraje klíčovou roli pro oblast energetické politiky a energetiky jako odvětví. V rámci tohoto dokumentu, který je zpracováván Ministerstvem průmyslu a obchodu, jsou vládou stanoveny cíle v oblasti energetiky včetně koncového data, ke kterému by měly být tyto cíle naplněny. Jako základní cíl koncepce lze pak obecně označit zajištění dodávek energie, které musí být přijatelné z hlediska ceny, bezpečnosti, udržitelnosti a konkurence. Zejména hledisko udržitelnosti nabývá, a ještě bude nabývat na rozměru, kdy je Česká republika dále zavázána snižovat dopady své energetiky na životní prostředí. Současná Státní energetická koncepce byla schválena v roce 2015 a počítá s výhledem do roku 2040, do kterého má být dosaženo řady jednotlivých cílů. V rámci těchto cílů by mělo dojít ke zvýšení bezpečnosti, konkurenceschopnosti a udržitelnosti energetického rozvoje.¹¹⁰

V současné době již probíhá proces ke schválení nové Státní energetické koncepce, k jehož zpracování se kabinet Petra Fialy zavázal v rámci svého programového prohlášení v roce 2021. Ve vládním prohlášení bylo stanoveno nejzazší datum přijetí nové koncepce k 31.12.2023, což nakonec naplněno nebylo, lze však očekávat, že v nejbližší době k jejímu schválení již dojde. Návrh tohoto dokumentu, jež byl již zpracován a předložen ministerstvem průmyslu a obchodu, počítá s naplňováním cílů, jako jsou snížení emisí skleníkových plynů o 63 % do roku 2030, do roku 2050 pak dosažení klimatické neutrality, rozvoj obnovitelných zdrojů až na úroveň 44 %, rozvoj jaderné energie či ukončení využívání uhlí na účely energetické výroby. Zároveň se předpokládá zvýšení spotřeby zemního plynu pro účely nahrazení uhlí v procesu energetické výroby.¹¹¹

¹¹⁰ INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Státní energetická koncepce*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. 2016. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/statni-energeticka-koncepce#article-top>. [citováno 2024-20-02].

¹¹¹ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *MPO předložilo aktualizaci Státní energetické koncepce, prim má hrát jádro a OZO*. Online. České Noviny. 6.2.2024. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2476004>. [citováno 2024-21-02].

4.1. Ropná bezpečnost

Definice ropy a její význam pro Českou republiku

Ropu lze definovat jako směs alkanických uhlovodíků, která vzniká zejména na základě organického původu. Ropa jako směs obsahuje řadu sloučenin, které mohou být tvořeny například uhlíkem, dusíkem, kyslíkem či vodíkem, kdy je poměr složení ropy různý. Ropu pak lze dělit podle její hustoty na lehkou, středně těžkou a těžkou ropu.¹¹²

Ropa, potažmo ropná bezpečnost, hraje v prostředí České republiky zásadní roli. V případě, že dojde k narušení dodávek ropy, může být ochromena řada dalších odvětví i chod státního aparátu, včetně bezpečnostních sborů. V případě nedostatku ropy v dlouhodobém horizontu by mohlo taktéž dojít k růstu nezaměstnanosti, jelikož značná část české společnosti za svým zaměstnáním dojíždí a tím by mohlo dojít k dalšímu ochromení různých odvětvových sektorů. Lze tak usuzovat, že ropná bezpečnost a její případné narušení by znamenalo dopady jak do oblasti bezpečnosti státu, tak do oblasti národního hospodářství.

Zdroje ropy a jejich distribuce

Česká republika získává ropu primárně dvěma způsoby – přes ropovod Družba a ropovod IKL – Ingolstadt, Kralupy, Litvínov, kdy Kralupy a Litvínov disponují rafinérií pro zpracování ropy. Ropovod Družba, který byl do České republiky dopraven za dob komunistického režimu, vede z ruského města Samara. Na území České republiky vede druhou linií jižní větve ropovodu Družba, a to přes státy Bělorusko, Ukrajina a Slovensko. Ropovod Družba je do dnešních dnů primárním zdrojem ropy pro Českou republiku, kdy do pádu komunistického režimu byl jako český zdroj ropy jediný.¹¹³

V devadesátých letech minulého století pak došlo k výstavbě ropovodu IKL, který pro naše území navazuje z ropovodu TAL. Tento ropovod vedoucí z italského terminálu Terst na území Německa byl do České republiky doveden z důvodu

¹¹² BUDÍN, Jan. *Ropa - vlastnosti, rozdělení a obchodování*. Online. oEnergetice.cz. 12.5.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/ropa/ropa-vlastnosti-rozdeleni-a-obchodovani>. [2024-20-02].

¹¹³ HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s.34. ISBN 978-80-246-2974-2.

diverzifikace zdrojů a snížení závislosti na Ruské federaci. V aktuální době dochází k rozšiřování tohoto ropovodu, aby se mohl stát primárním zdrojem ropy pro Českou republiku. Na území České republiky se oba dva ropovody setkávají za Prahou v Centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi, odkud surová ropa pokračuje dále ke zpracování. ¹¹⁴

Zpracování ropy a distribuce ropných produktů

Nejvýznamnějšími zpracovateli surové ropy jsou na území České republiky rafinerie v Litvínově a rafinerie v Kralupech nad Vltavou. Během procesu destilace ropy dochází vzestupně k oddělení destilačního zbytku, který je využíván například na výrobu olejů, vosků a asfaltu, plynového oleje neboli nafty, petrolejové frakce, jež je využívána jako palivo pro leteckou přepravu, benzinové frakce, která je využívána pro automobilová paliva, a plyny, jako je LPG. Následně je již destilovaná ropa zpracovávána do finálních produktů, a to podle jejich finálního účelu. ¹¹⁵

Distribuci finálních produktů má v České republice na starosti společnost ČEPRO, která tvoří produktovod mezi svými sklady a rafineriemi. Celková délka produktovodní sítě na území České republiky tvoří přibližně 1100 km. Společnost ČEPRO mimo jiné chrání strategické zásoby ropy Správy státních hmotných rezerv. ¹¹⁶

Úloha Správy státních hmotných rezerv

Správa státních hmotných rezerv plní v rámci ropné bezpečnosti klíčovou roli, kdy je jednou z jejich 3 kompetencí ropná bezpečnost, ve smyslu řešení stavů ropné nouze a udržování nouzových zásob ropy a ropných produktů. Nouzové zásoby ropy a ropných produktů udržuje Správa státních hmotných rezerv na průměrnou spotřebu 90 dní. Případný návrh na použití rezerv předkládá předseda Správy státních hmotných rezerv vládě, která následně rozhodne

¹¹⁴ HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s.36. ISBN 978-80-246-2974-2.

¹¹⁵ BUDÍN, Jan. *Zpracování ropy - 1.část - základní zpracování ropy*. Online. oEnergetice.cz. 12.5.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/ropa/zpracovani-ropy-1-cast-zakladni-zpracovani-ropy>. [citováno 2024-20-02].

¹¹⁶ ČEPRO. *Produktovodní síť a sklady*. Online. Čepro a.s. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/o-nas/produktovodni-sit-a-sklady>. [citováno 2024-20-02].

o jejich použití. V rámci stavu ropné nouze disponuje Správa státních hmotných rezerv zvláštním postavením, kdy je jednak gestorem typového plánu Narušení dodávek ropy velkého rozsahu, tak je i stav ropné nouze vyhlášen nařízením vlády na návrh předsedy Správy státních hmotných rezerv, který zároveň podává návrh na jeho zrušení, pokud důvody jeho vyhlášení pominou.¹¹⁷

4.2. Elektroenergetika

Význam elektroenergetiky pro Českou republiku

Výroba elektrické energie má silný vliv na všechny námi sledované odvětví – na bezpečnost, hospodářskou politiku i energetiku jako celek. V rámci energetiky elektřina přímo ovlivňuje činnost ostatních oborů energetiky, které by bez ní nemohly fungovat. V rámci hospodářské politiky lze v případě dlouhodobého výpadku výroby elektrické energie předpokládat růst nezaměstnanosti, pokles HDP a růst výdajů ze státního rozpočtu na systém podpory v nezaměstnání. V oblasti bezpečnosti lze očekávat, že při výpadku elektrické energie dojde k ochromění státního aparátu, včetně bezpečnostních sborů, a k růstu kriminality v případech potencionálního rabování, které by bylo umocněno ztrátou zaměstnání obyvatel v případě dlouhodobého výpadku. Česká republika je tak na výrobě a hlavně spotřebě zcela závislá na elektrické energii.

Český energetický mix

V rámci českého energetického mixu tvoří největší podíl **uhelné zdroje**, které tvoří skoro polovinu vyrobené elektrické energie. V nejbližší době taktéž platí, že v procesu výroby elektrické energie nebude možno tento zdroj nahradit. Tepelné elektrárny jsou momentálně přizpůsobovány tak, aby byly co nejšetrnější pro životní prostředí.¹¹⁸

Zhruba třetinu vyrobené elektrické energie pak tvoří jaderné elektrárny. **Jaderná energie** tvoří kontroverzní téma napříč státy Evropské unie. Na jedné

¹¹⁷ SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV. *Ropná bezpečnost*. Online. Praha: Správa státních hmotných rezerv. c2024. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnost/ropna-bezpecnost/>. [citováno 2024-20-02].

¹¹⁸ INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Energetický mix České republiky*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/energeticky-mix-ceske-republiky#article-top>. [citováno 2024-20-02].

straně stojí názor, který vnímá jadernou energii jako obnovitelný zdroj, proti kterému stojí opačně smýšlející, kteří se proti jaderné energii silně vymezují. V rámci České republiky je očekáván rozvoj jaderné energie, která by mohla v budoucnu tvořit až polovinu energetického mixu.¹¹⁹

Další část českého energetického mixu tvoří **zemní plyn**, který je mimo jiné využíván pro vytápění domácností. Tento zdroj v rámci energetického mixu disponuje podobně problematickým postavením jako ropa v rámci ropné bezpečnosti, neboť nebyl dostatečně diverzifikován a mimo Norsko byl odebírán i z Ruské federace. V roce 2023 byl do České republiky dodáván plyn přes Německo z Norska, Belgie a Nizozemska.¹²⁰

Poslední část energetického mixu tvoří obnovitelné zdroje, které nabývají na svém významu v rámci poměru celkové spotřebované elektrické energie v České republice. Do obnovitelných zdrojů jsou řazeny zdroje vodní, fotovoltaické a větrné. Vzhledem k politice Evropské unie lze očekávat, že tyto obnovitelné zdroje budou stále nabývat na významu, což může být v českém prostředí problematické, zejména v oblastech vodních a větrných zdrojů. Česká republika nedisponuje velkými možnostmi, kde by mohla větrné a vodní elektrárny vybudovat. Větrné elektrárny naráží na problém prostoru, kdy není v České republice dostatečný prostor pro výstavbu větrných elektráren v kapacitě potřebné pro plné nahrazení jaderných a tepelných elektráren. Případný problém při výstavbě vodních elektráren pak představují již vystavěná vodní díla na českých vodách, které prostorové možnosti pro jejich výstavbu do značné míry zcela znemožňují.¹²¹

Přenosové a distribuční soustavy elektrické energie

Přenosové soustavy elektrické energie slouží k rozvodu elektřiny od elektráren k rozvodnám. Z jednotlivých rozvodů vede elektřina k odběratelům

¹¹⁹ HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s.64. ISBN 978-80-246-2974-2.

¹²⁰ INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Energetický mix České republiky*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/energeticky-mix-ceske-republiky#article-top>. [citováno 2024-20-02].

¹²¹ INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Energetický mix České republiky*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/energeticky-mix-ceske-republiky#article-top>. [citováno 2024-20-02].

skrze distribuční soustavy. V případě, že dojde k narušení dodávek elektrické energie, provozovatel přenosové či distribuční soustavy vyhlásí stav nouze v elektroenergetice. Tento stav může podle rozsahu narušení vyhlásit pro část soustavy či pro její celek. Provozovatelem přenosové soustavy v České republice je společnost Česká elektroenergetická přenosová soustava (ČEPS), provozovatelem distribuční soustavy jsou pak subjekty a společnosti, které přenášejí elektrickou energii ke koncovému spotřebiteli.¹²²

4.3. Plynárenství

Význam plynárenství

Plynařské odvětví hraje pro společnost a státní aparát v České republice neméně důležitou roli jako dvě předchozí odvětví energetiky. Plynárenství disponuje v rámci energetiky dvojitým využitím, a to takovým, že je využíváno jednak pro výrobu elektřiny, stejně tak slouží k vytápění českých domácností, kdy je za účelem tepla využíván většinou částí České republiky. Zároveň platí, že zemní plyn disponuje těžko nahraditelnou pozicí, kdy jedinými alternativami k zemnímu plynu, které lze využít za všech podmínek, zůstávají tuhá paliva, jako je dřevo či uhlí, či vytápění elektrinou. V případě, že by došlo k narušení dodávek plynu, lze očekávat, že by si takováto skutečnost vybrala svou cenu a částečně ochromila energetiku, společnost, ekonomiku, bezpečnost a zdravotnictví. V případě, že by došlo na nejhorší scénář, kterým je nedostatek zemního plynu, musely by být odpojeny domácnosti, ale i nemocnice.

Zdroje zemního plynu

Pro Českou republiku, která je na dovozu plynu zcela závislá, existovaly dvě možnosti, odkud zemní plyn získat. První možností, která byla dlouhodobě využívána a do roku 2022 skoro nediverzifikována, byla Ruská federace. Česká republika v průběhu let naopak svoji závislost na ruském plynu prohlubovala. Druhou možností, která byla částečně využívána, bylo získávání zemního plynu z Norska.

¹²² ŠMÍD, Jakub. *Česká přenosová a distribuční soustava – 1. díl: Elektrifikace a princip funkce*. Online. oEnergetice.cz. 4.9.2019. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/elektrina/ceska-prenosova-a-distribucni-soustava-1-dil-elektrifikace-a-princip-funkce>. [citováno 2024-20-02].

Zlom v diverzifikaci zdrojů zemního plynu přišel s invazí Ruska na území Ukrajiny. V tuto chvíli, v rámci sankcí Evropské unie, nastala změna postoje evropských států na získávání plynu od Ruské federace. V období od února 2022 došlo ke snižování jak evropské, tak české závislosti, kdy se Česká republika pyšnila v polovině roku 2023 faktem, že se zcela zbavila ruského plynu, kdy nebyl dovezen jeho jediný krychlový metr. V tomto období Česká republika čerpala zemní plyn ze zdrojů alternativních k ruskému plynu, a to z Německa, odkud byl dovážen zemní plyn norského, belgického a nizozemského původu.¹²³

Situace ohledně přijímání ruského plynu se začala komplikovat koncem roku 2023, kdy v prosinci pocházela více než polovina plynu putujícího do České republiky z Ruska. Tento jev nastal z důvodu, kdy kvůli aktuálnímu vývoji cen je výhodnější pro české obchodníky získávat ruský plyn, na rozdíl například od plynu norského. Zároveň platí, že navzdory nákupu zemního plynu u ostatních států může nastat k jevu, že nám tyto státy dodají plyn ještě ze svých zásob, které pocházejí z Ruska.¹²⁴

V rámci Evropské unie platí, že se v celkovém hledisku daří závislost a spotřebu ruského plynu snižovat, kdy sice Rusko stále představuje třetího největšího dodavatele, už je to ale poměrově pouze polovina toho, co dodává Norsko, a to 14,8 %. Ruské dodávky plynu už překonaly i dodávky ropy z USA, kterými je mimo jiné dodáván i břidlicový plyn.¹²⁵

Skladování a distribuce plynu

Přeprava a skladování plynu je jednodušší než například u elektrické energie, a to z důvodu možnosti skladování plynu v zásobnících. Tato možnost umožňuje přepravu do hůře dostupných lokalit, je nutno ale stále brát v potaz,

¹²³ ODBOR KOMUNIKACE. *Dovoz plynu do České republiky klesl v první polovině roku 2023 na nulu. Zásoby zůstávají rekordní.* Online. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. 19.7.2023. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/dovoz-plynu-do-ceske-republiky-klesl-v-prvnim-pololeti-roku-2023-na-nulu--zasoby-zustavaji-rekordni--275666/>. [citováno 2024-21-02].

¹²⁴ KLÍMOVÁ, Jana. *Dovoz ruského plynu do Česka: Přesná čísla sice nejsou, toky ale ukazují, že ho bude hodně.* Online. Praha: iRozhlas. 8.2.2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/plyn-rusko-dovoz_2402081822_gut. [citováno 2024-21-02].

¹²⁵ TRAMBA, David. *Kdo dodává plyn do zemí EU? Norsko 30 procent, USA 19, Rusko necelých 15.* Online. Ekonomický deník. 18.2.2024. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/kdo-dodava-plyn-do-zemi-eu-norsko-30-procent-usa-19-rusko-necelych-15-procent/>. [citováno 2024-21-02].

že co se delších vzdáleností týče, nejvhodnějším způsobem přepravy jsou plynovody a tankery, které však v efektivitě přepravy za plynovody zaostávají. Děje se tak zejména z důvodu vysokých energetických nákladů na tankerovou přepravu. Přepravu plynu do České republiky k dílčím distributorům zajišťuje společnost NET4GAS, která v rámci trhu disponuje výhradním postavením.¹²⁶

Ke konečnému spotřebiteli se plyn dostává skrze plynovou soustavu, jejíž chod je zajišťován skrze regionální distributory. Stejně jako u elektrické energie, i zde disponuje provozovatel přenosové a distribuční sítě možností vyhlásit stav nouze, během kterého se při omezování spotřeby postupuje podle odběrových stupňů a skupin. Posledním v pořadí, komu se omezují dodávky plynu, jsou domácnosti.¹²⁷

¹²⁶ BUDÍN, Jan. *Plynárenství v ČR – dodávka planu a základní statistiky*. Online. oEnergetice.cz. 5.3.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/plyn/plynarenstvi-v-cr-dodavka-plynu-zakladni-statistiky>. [citováno 2024-21-02].

¹²⁷ BUDÍN, Jan. *Plynárenství v ČR – dodávka planu a základní statistiky*. Online. oEnergetice.cz. 5.3.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/plyn/plynarenstvi-v-cr-dodavka-plynu-zakladni-statistiky>. [citováno 2024-21-02].

5. Komparace Bezpečnostní strategie České republiky 2015 a Bezpečnostní strategie České republiky 2023

Jak již bylo uvedeno v rámci kapitoly Bezpečnostní politika České republiky, bezpečnostní strategie státu, jakožto nejvýznamnější strategický dokument v oblasti bezpečnosti státu, prochází svým vývojem. Tento vývoj přichází s novými bezpečnostními výzvami, dynamicky se měnící dobou a technologií, změnami v bezpečnostním prostředí či vývojem bezpečnostní legislativy. Z logiky uplynutí 8 let v rozmezí přijetí posledních bezpečnostních strategií došlo k rapidnímu vývoji ve výše zmíněných aspektech. Vzhledem k okolnostem, které v Evropě v uplynulých letech nastaly, je doba 8 let mezi bezpečnostními strategiemi dlouhá doba a lze se domnívat, že nová verze tohoto strategického dokumentu měla být přijatá dříve, a to zejména kvůli rychle se rozvíjejícímu pokroku na poli technologií, bezprecedentnímu zásahu pandemií COVID-19, mocenskému napětí mezi světovými velmocemi, či náhlými změnami v rámci posledního vývoje energetické politiky Evropské unie.

Srovnání úvodů a struktury bezpečnostních strategií

Úvodní části obou dvou verzí bezpečnostní strategie se shodují ve faktu, že bezpečnostní strategie slouží jako nástroj pro dosahování cílů bezpečnostní politiky státu. Zároveň se oba dva dokumenty shodují na české závislosti na členství v nadnárodních organizacích, jako je NATO a Evropská unie. V čem už se ale v úvodu bezpečnostní strategie rozcházejí, je uvedení základních cílů bezpečnostní strategie, kdy bezpečnostní strategie z roku 2015 udává cíle jako zajištění bezpečnosti obyvatel, obrana svrchovanosti a územní celistvosti, zajištění vnější bezpečnosti pro společensko-ekonomický rozvoj a dosažení závazku 1,4 % HDP na obranu státu do roku 2020.¹²⁸

Bezpečnostní strategie České republiky 2023 je oproti své předchůdkyni konkrétnější v pojmenování subjektů, které bezpečnostní situaci České republiky

¹²⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s.5. ISBN 978-80-7441-055-5.

ohrožují. Jedná se o Rusko, které ohrožuje stabilitu České republiky, ukončilo období evropského míru a snaží se společně s Čínou o oslabení jednoty států Evropské unie. Číně je dále věnována pozornost v úvodu dokumentu vzhledem k jejímu zpochybňování mezinárodního řádu, zejména ve vztahu k Tchaj-wanu. Další patrnou změnou v úvodu Bezpečnostní strategie České republiky 2023 je důraz na zhoršující se bezpečnostní prostředí, konec éry evropského míru, rozvoj kybernetického, technologického, informačního a zpravodajského ohrožení a připuštění, že může dojít k vojenskému napadení České republiky nebo některého ze spojeneckých států v rámci NATO a Evropské unie. Na rozdíl od Bezpečnostní strategie České republiky 2015 klade větší význam občana v bezpečnostním systému a celospolečenského přístupu k otázce bezpečnosti státu.¹²⁹

V rámci struktury si nejnovější bezpečnostní strategie zachovává v převážné míře strukturu předchozích strategických dokumentů, kdy jedinou rozdílností v rámci struktury je kapitola Oblasti strategické pozornosti, která utváří podklad pro další koncepční a strategické dokumenty a větší důraz na ekonomickou bezpečnost České republiky.¹³⁰

Východiska bezpečnostních strategií

Východiska dvou nejnovějších vydání bezpečnostních strategií nachází shodu a kontinuitu ve většině svých bodech, avšak nejnovější bezpečnostní strategie udává celkových východisek mírně více. Oba strategické dokumenty se shodují na principu nedělitelnosti bezpečnosti České republiky, Evropské unie a NATO, na zachování přednosti diplomatických řešení před řešeními válečnými, aktivní roli České republiky v rámci nadnárodních organizací, významu ekonomické bezpečnosti, hospodářské stability a roli bezpečnostního systému státu.

Strategie z roku 2015 pak dále uvádí konkrétní základní cíle a úkoly vlády, a to zajištění bezpečnosti, celistvosti, svrchovanosti České republiky a zachování

¹²⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s.5. ISBN 978-80-7441-099-4.

¹³⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s.3. ISBN 978-80-7441-099-4.

jejich demokratických principů. Zároveň uvádí jako klíčovou tehdejší stabilitu v rámci Evropské unie, která má přímý vliv na otevřenou ekonomiku České republiky a zajišťování klíčových energetických zdrojů.¹³¹

Bezpečnostní strategie České republiky 2023 uvádí obdobné úkoly vlády jako předchozí dokument. V čem se oproti dokumentu z roku 2015 rozvíjí, je uvedení důležitosti bezpečnosti jednotlivce, rozvedení ekonomické bezpečnosti o oblast energetické, surovinové, potravinové a obchodní politiky, či uvedení politiky odstrašování jako diplomatického prostředku.¹³²

Srovnání bezpečnostních zájmů

Bezpečnostní strategie České republiky 2023 využívá stejné dělení bezpečnostních zájmů jako Bezpečnostní strategie 2015, a to na životní, strategické a další významné zájmy.

Životní zájmy obou strategií se shodují, kdy je do nich řazena suverenita, územní celistvost, politická nezávislost, ochrana demokratických principů a ochrana základních lidských práv a svobod. Obě strategie se shodují ve faktu, že pro zajištění těchto zájmů může Česká republika využít všechny dostupné a legitimní prostředky.

V rámci strategických zájmů dochází již k některým změnám. Obě strategie se shodují na strategických zájmech v podobě bezpečnosti a stability euroatlantického prostoru, naplňování partnerství v rámci Evropské unie a NATO a zajišťování ekonomické, kybernetické, energetické, surovinové a potravinové bezpečnosti. Bezpečnostní strategie České republiky 2015 pak na rozdíl od nahrazujícího dokumentu klade důraz na zvýšení efektivity Organizace spojených národů a prevence a zvládnutí regionálních konfliktů. Bezpečnostní strategie České republiky uvádí jako nové strategické zájmy budování vyspělých ozbrojených sil, jednotu a soudržnost Evropské unie a NATO,

¹³¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s.6. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹³² KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s.6. ISBN 978-80-7441-099-4.

zajišťování vnitřní bezpečnosti, kritické infrastruktury, integrovaného záchranného systému a krizového řízení, či zajištění enviromentální bezpečnosti.¹³³

Kategorie dalších významných zájmů slouží k zvyšování společenské odolnosti vůči bezpečnostním hrozbám a obsahují například snižování kriminality, korupce, organizovaného zločinu, rozvoje bilaterálních smluvních vztahů, či nově, dle nejnovější bezpečnostní strategie, cíl nezávislé Ukrajiny, budování partnerských vztahů s demokratickými státy v Asii a Oceánii, či přeřazený strategický zájem předchozí strategie ve formě zvýšení efektivity Organizace spojených národů.¹³⁴

Srovnání bezpečnostních prostředí

Jak již bylo zmíněno, v kontextu světového vývoje událostí a vývoje bezpečnostního prostředí, 8 let tvoří dlouhou dobu. V čem ale bezpečnostní prostředí od roku 2015 setrvalo, je ve složitosti předvídatosti bezpečnostního prostředí, který si prochází urychleným vývojem, v rostoucí propojenosti vnitřní a vnější bezpečnosti, v potencionálním ohrožení bezpečnosti i mimo vojenské oblasti, jako například v energetice, ekonomice či životním prostředí, která může být katalyzátorem pro řetězovou reakci různých mimořádných událostí a ohrožení mocenskými ambicemi některých států, především pak dle nové strategie ze strany Ruska a Číny. Bezpečnostní strategie České republiky 2023 pak zohledňuje oproti své předchůdkyni také rozvoj kybernetiky a technologií, jako je například umělá inteligence, či ohrožení míru v euroatlantickém prostoru.¹³⁵

Oproti předchozí bezpečnostní strategii zmizela z charakterizace bezpečnostního prostředí témata nelegální migrace, stárnutí populace, možné oslabení postavení Evropské unie a USA, či stanovení nízké úrovně rizika vojenského napadení České republiky.¹³⁶

¹³³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s.7. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹³⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s.8. ISBN 978-80-7441-099-4.

¹³⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s. 11. ISBN 978-80-7441-099-4.

¹³⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s. 8. ISBN 978-80-7441-055-5.

Srovnání výčtu bezpečnostních hrozeb

Bezpečnostní strategie České republiky 2023 pracuje s více různými druhy hrozeb než předchozí bezpečnostní strategie. Lze říci, že aktuální bezpečnostní strategie převzala výčet hrozeb strategie z roku 2015 a rozšířila je o hrozby nové. Do výčtu hrozeb, které jsou pro oba strategické dokumenty společné, lze zařadit oslabování bezpečnostních mechanismů, nestabilitu v rámci euroatlantického prostoru, kdy v obou případech byla tato nestabilita způsobena mocenskými zájmy Ruska, terorismus, který byl v roce 2015 aktuálnější tématem než v roce 2023, šíření jaderných zbraní, kybernetické a technologické hrozby, neřízenou migraci a xenofobii, extremismus, organizovaný zločin, ohrožení kritické infrastruktury a živelné pohromy způsobené klimatickou změnou.¹³⁷

Dokument z roku 2023 rozšiřuje výčet potencionálních hrozeb dále o hybridní působení Ruska proti zájmům a bezpečnosti České republiky, mocenské napětí mezi Čínou a zeměmi euroatlantického prostoru, rostoucí riziko vzniku konfliktu mezi Čínou a některými zeměmi regionu, rizika plynoucí ze strany ambic států jako je Korejská lidově demokratická republika či Írán, nestabilitu západního Balkánu, šíření infekčních onemocnění, tlak na ekonomickou bezpečnost, hrozby v kybernetice a o rizika plynoucí z prolomení zákazu využití chemických zbraní.¹³⁸

Z výčtu nově vnímaných bezpečnostních hrozeb lze říci, že reagují na vývoj období od přijetí Bezpečnostní strategie České republiky 2015, zejména pak v posledních letech. Jejich početní nárůst potvrzuje fakt, že bezpečnostní prostředí, zejména euroatlantického prostoru, se vyvíjí zrychlenou dynamikou, a s nízkou možností předvídatelnosti.

Srovnání strategií prosazování bezpečnostních zájmů České republiky

Strategie prosazování bezpečnostních zájmů obou dokumentů, vycházející z konfrontace s bezpečnostní realitou, stojí na komplexním řešení hrozeb

¹³⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s. 11. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹³⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s. 8. ISBN 978-80-7441-099-4.

kombinovanými vojenskými i nevojenskými nástroji, strategii předcházení bezpečnostním hrozbám, kolektivním rozměru zajištění obrany a bezpečnosti, zahraniční politice a diplomacii či strategii prevence a potlačování hrozeb ekonomické bezpečnosti. V této části Bezpečnostní strategie České republiky 2023 přichází největší strukturální rozkol oproti předchozímu dokumentu, ve kterém bylo prosazování bezpečnostních zájmů rozčleněno do nástrojů kolektivního rozměru bezpečnosti a obrany, v rámci kterých dochází v rozdílu oproti předchozímu dokumentu v připuštění možnosti selhání diplomatických řešení v aktuální strategii, strategie prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb, která taktéž vycházela převážně z českého členství v NATO a Evropské unii, ekonomického rámce zajištění bezpečnosti a institucionálního rámce zajištění bezpečnosti.¹³⁹

V aktuální bezpečnostní strategii došlo ke sdružení strategie prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb pod kolektivní rozměr zajištění bezpečnosti, ze které byla vyčleněna strategie zahraniční politiky a diplomacie a na místo ekonomického rámce zajištění bezpečnosti byla nastolena Strategie prevence a potlačování hrozeb ekonomické bezpečnosti, kam jsou řazeny i cíle předchozího ekonomického rámce, jako je rozvoj konkurenceschopnosti České republiky, ochrana hospodářské sféry a trhu, omezování závislosti na nestabilních státech a snižování jejich míry nátlaku na Českou republiku a diverzifikace a bezpečnost zdrojů v rámci surovin, energetiky a obchodních vztahů.¹⁴⁰

Oproti předchozí strategii je vynechán institucionální rámec zajištění bezpečnosti, který byl tvořen bezpečnostním systémem a stanovoval ozbrojené síly jako nástroj pro obrannou politiku, složky integrovaného záchranného systému jako nástroje pro zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva a národního

¹³⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s. 13. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹⁴⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s. 25. ISBN 978-80-7441-099-4.

centra kybernetické bezpečnosti jako nástroje pro zajištění kybernetické bezpečnosti.¹⁴¹

Oblasti strategické pozornosti

Oblasti strategické pozornosti jsou novou věcí na poli struktury bezpečnostních strategií, kdy došlo poprvé k vyčlenění této kapitoly. Tato kapitola představuje zadání pro další koncepční materiály, pro které vyčlenila klíčové oblasti a úkoly, které by měly být v rámci těchto oblastí činěny. Těmito oblastmi jsou mezinárodní vztahy a postavení České republiky, obrana České republiky a úkoly ozbrojených sil, kybernetická bezpečnost, ekonomická bezpečnost, vnitřní bezpečnost, ochrana obyvatelstva a krizové řízení, a další strategické oblasti, jako je například ochrana životního prostředí. V rámci srovnání s předchozí strategií lze vyvodit spojitost s kapitolou institucionálního rámce zajištění bezpečnosti, která byla v rámci Bezpečnostní strategie České republiky 2023 vyřazena.¹⁴²

5.1. Srovnání oblasti energetické bezpečnosti v reakci na vývoj bezpečnostního prostředí v rozmezí let 2015 a 2023

Stejně jako došlo ke změně celkového bezpečnostního prostředí mezi roky 2015 a 2023, došlo také k vývoji v rámci energetické bezpečnosti České republiky a Evropské unie jako celku. Tento vývoj byl zapříčiněn více faktory, především pak závislostí na ruských fosilních zdrojích energie a snahou o následné vymanění se z ní, či opatřeními v rámci zelené politiky Evropské unie, která cílí na co nejvyšší podíl využitelnosti obnovitelných zdrojů na energetických mixech jednotlivých států.

Již Bezpečnostní strategie České republiky 2015 přisuzovala energetické bezpečnosti důležitý význam v rámci strategických zájmů států, kde byl vyjma zajišťování energetické a surovinové bezpečnosti kladen důraz i na zabezpečení adekvátní úrovně strategických rezerv. Zároveň už byla brána v úvahu rostoucí

¹⁴¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015, s. 21. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹⁴² KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: MZV ČR, 2023, s.25. ISBN 978-80-7441-099-4.

závislost na zdrojích strategických surovin a energií, potřeba zefektivnění ochrany kritické infrastruktury, především ve smyslu zranitelnosti prostředků přepravy energetických surovin. Bezpečnostní strategie České republiky bere v potaz možnou hrozbu přerušení dodávek energetických surovin a přistupuje k ní stanovením maximální možné míry diverzifikace zdrojů, přednostním využíváním energetických zdrojů na území státu, ochranou energetické infrastruktury, zajištěním stability v oblasti výroby a distribuce elektrické energie, zajištěním dostatečného množství surovin pro zásobování domácností teplem a spolupracováním s energetickými a těžebními společnostmi.¹⁴³

V rámci Bezpečnostní strategie České republiky 2023 je význam energetické bezpečnosti ještě rozšířen, kdy je energetická politika v rámci ekonomické bezpečnosti vnímána jako základní pilíř pro fungování státního hospodářství a státu jako celku. Zajištění energetické i ekonomické bezpečnosti pak lze docílit zejména skrze členství České republiky v rámci Evropské unie a NATO, kde je kladen důraz na spolupráci mezi členskými státy při zajišťování energetické bezpečnosti. Na tento bod pak navazuje stanovený úkol ve snižování surovinové a energetické závislosti na aktérech, kteří by energetickou kartu mohli využít ve snaze ovlivnit suverénní rozhodování České republiky. Vyjma zajištění diverzifikace zdrojů by mělo dojít i k posílení energetické bezpečnosti skrze rozvoj národní i evropské infrastruktury pro přepravu energetických zdrojů, včetně rozšíření ropovodu TAL a vybudování infrastruktury pro pravidelnou přepravu zkapalněného plynu, který by měl sloužit především pro další nahrazování energetických dodávek z Ruské federace.¹⁴⁴

Lze tak konstatovat, že oproti Bezpečnostní strategii České republiky 2015 byl nejnovější bezpečnostně-strategický dokument pro oblast energetické bezpečnosti rozšířen zejména z důvodu ruské invaze na Ukrajinu a závislosti na ruských surovinových zdrojích, o opatření a sankce přijaté Evropskou unií, které směřují jako odezva proti konání Ruské federace.

¹⁴³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7441-055-5.

¹⁴⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: MZV ČR, 2023, s.25. ISBN 978-80-7441-099-4.

6. Opatření realizovaná Evropskou unií s účastí České republiky v rámci reakce na ruskou invazi na Ukrajinu a jejich zhodnocení

Evropská unie byla nucena v reakci na ruskou agresi sáhnout po řadě opatření a sankcí, které z velké části zasahovaly do oblasti energetiky. Z velké části za potřebu těchto kroků mohlo samotná Ruská federace, jelikož docházelo k využívání energetické karty proti státům Evropské unie. Došlo i k zastavení dodávek zemního plynu do několika států Evropské unie, a tím byla ještě více podnícena cenová nestabilita, která byla do roku 2022 přenesena již z roku uplynulého a která tvrdě zasáhla domácnosti napříč členskými státy Evropské unie. Ceny energií dosáhly svého absolutního vrcholu v srpnu 2022. Společná opatření, ke kterým se členské státy Evropské unie obrátily, lze rozdělit do několika skupin – diverzifikace zdrojů a zabezpečení dodávek energií, snížení poptávky po ruských fosilních palivech, naplnění zásobníků, solidarita, snížení energetických účtů, držení cenové stability a urychlení přechodu na čistou energii.

145

6.1. Diverzifikace zdrojů a zajištění bezpečnosti dodávek energií

Evropská unie byla na dodávkách energie z Ruska zcela závislá, v roce 2020 představovaly více než polovinu veškeré dostupné energie v rámci evropských zemí. V situaci, kdy jednak Rusko jedná v rozporu s mezinárodním právem a zároveň projevuje snahy o vydírání Evropské unie přes energetickou kartu, bylo jasné, že závislost na ruských zdrojích energií musí být snížena, nejlépe pak zcela odstraněna.¹⁴⁶

¹⁴⁵RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

¹⁴⁶ Rada EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. RADA EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

Již v březnu 2022 bylo rozhodnuto u postupném ukončení závislosti Evropské unie na ruském zemním plynu. Následně bylo v květnu 2022 přijato obdobné opatření pro oblast zajišťování ropy, kdy bylo zakázáno 90 % celkového dovozu ropy z Ruska, s časově vymezenou výjimkou pro ropovodní surovou ropu. Státy Evropské unie tak zvýšily objem přijímaných dodávek energií z jiných států, zejména pak z partnerských států, jako je USA a Norsko. Tímto opatřením došlo zároveň k navýšení objemu dovozeného zkapalněného plynu. Zároveň byly členské státy Evropské unie vyzvány k další diverzifikaci zdrojů či ke zlepšení propojenosti soustav v oblastech plynárenství a elektroenergetice.¹⁴⁷

V rámci zabezpečení dodávek pak přišly další opatření s primárním cílem zabezpečení dodávek plynu a jeho případné sdílení v rámci Evropské unie. Do těchto opatření patří posílení mezistátní spolupráce a solidarity v případě, ve kterém by došlo k naplnění podstaty stavu nouze v plynárenství či energetice, koordinování společných nákupů plynu, což je vztahováno hlavně na zkapalněný plyn, který je čerpán zejména z USA, a omezení růstu cen plynu a elektřiny.¹⁴⁸

Zhodnocení přijatých opatření

Sérii přijatých opatření, zaštitěných diverzifikací zdrojů a zajištění bezpečnosti dodávek lze z počátku přijetí těchto opatření hodnotit více než pozitivně ve smyslu, že v celkovém poměru přijatých dodávek energií ubylo ruského zemního plynu či ropy. Později se však začaly potíže v účinnosti těchto opatření objevovat u některých členských států, kdy se zejména ruský zemní plyn začal navracet do energetického oběhu. Příkladem je toho i Česká republika, kde v prvním půlroce roku 2023 došlo k úplnému přerušení dodávek zemního plynu z Ruska, aby ke konci roku 2023 představoval opět více než polovinu plynu v české plynárenské spotřebě. K této skutečnosti nastalo kvůli tržnímu vývoji, kdy pro obchodníky v plynárenství bylo výhodnější opět kupovat ruský plyn.

¹⁴⁷ Rada EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. RADA EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

¹⁴⁸ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

Na možnost úplného zhodnocení opatření přijatých v rámci diverzifikace zdrojů a zajištění bezpečnosti dodávek energií si budeme muset ještě počkat, jelikož vzhledem k těžké předvídatelnosti aktuálního vývoje trhu s energiemi je možné, že ruský plyn bude minimálně do některých států Evropské unie proudit i nadále.¹⁴⁹

6.2. Snížení poptávky po ruských fosilních palivech a solidarita

Snížení poptávky po ruských fosilních palivech byl další z urychleně definovaných cílů v reakci na ruskou agresi na Ukrajině. Toto opatření bylo přijato 5. srpna 2022 Radou Evropské unie a zavazovalo ke snížení celkové poptávky plynu v Evropské unii o 15 %. Tento krok se měl pak dotknout zejména plynu proudícího do členských států Evropské unie z Ruské federace. Toto opatření bylo přijato omezenou dobu, avšak v dnešních dnech je stále platné, neboť bylo v březnu 2023 prodlouženo do konce měsíce března 2024. Co se týče druhé energetické komodity původem z Ruska, ropy, tak v rámci reakce na ruskou invazi byla v květnu 2022 přijata dohoda, která zakazuje 90 % dovozu ruské ropy do členských států Evropské unie. Zde je však stanovena výjimka pro státy, kterým je dodávána ruská ropa v surové podobě skrze ropovodní síť, takže k úplnému vynechání ruské ropy z energetického odvětví v Evropské unii nedošlo. Jedním ze států, které obdržely výjimku na dovoz ruské ropy, je i Česká republika.¹⁵⁰

Opatření v rámci solidarity a spolupráce pro oblast evropské energetiky představují především případnou pomoc členským státům, u kterých by nastal stav nouze v plynárenství zapříčiněný narušením dodávek plynu a spolupráci při nákupech plynu, která by měla fungovat na základě koordinace společných nákupů států Evropské unie.¹⁵¹

¹⁴⁹ KLÍMOVÁ, Jana. *Dovoz ruského plynu do Česka: Přesná čísla sice nejsou, toky ale ukazují, že ho bude hodně.* Online. Praha: iRozhlas. 8.2.2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/plyn-rusko-dovoz_2402081822_gut. [citováno 2024-25-02].

¹⁵⁰ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU.* Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

¹⁵¹ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU.* Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z:

Zhodnocení přijatých opatření

V rámci opatření snížení poptávky došlo mimo snížení celkového množství poptávaného zemního plynu o 15 % i k přímému snížení podílu ruského plynu v rámci Evropské unie, kdy jeho podíl tvořil už „pouze“ 14,8 % celkového množství. Největším dodavatelem se stalo Norsko, které v dodávkách zemního plynu přeskočilo Rusko a jejich dodávky dosáhly 30% podílu na celkovém zemním plynu dodaném do zemí Evropské unie. Zároveň došlo i k přeskočení Ruska Spojenými státy americkými, které za rok 2023 dodaly přibližně 19 % celkového množství zemního plynu. Tato opatření lze tedy hodnotit kladně, protože splnily svůj účel ve snížení poptávaného množství zemního plynu, zejména pak toho ruského. Pokud se ale chtějí členské státy Evropské unie ze závislosti na ruském plynu zcela vymanit, mělo by dojít minimálně k dalšímu prodloužení již přijatých opatření. V rámci ropy již opatření nebyla tolik efektivní, jelikož v rámci opatření byla zavedena výjimka pro státy, do kterých vede z Ruska surová ropa skrze ropovody. Pozitivně lze pak hodnotit solidaritu a spolupráci v rámci zajišťování dodávek energií, kdy se i společným postupem povedlo získat nové zdroje zemního plynu.¹⁵²

6.3. Naplnění zásobníků zemního plynu

Toto opatření bylo přijato pro případ potenciálního narušení dodávek zemního plynu, které by mohlo negativně ovlivnit chod členských států Evropské unie. V rámci negativního dopadu této skutečnosti by mohlo nastat komplikace zimního přežití většiny domácností, které jsou na výtopu plynem ve značném rozsahu závislé. Opatření o naplňování zásobníků zemního plynu, které bylo přijaté v rámci Nařízení Rady Evropské unie o uskladňování zemního plynu, má za účel co nejvíce naplnit zásobníky zemního plynu členských států, aby vystačily s plynem přes zimní měsíce a zároveň byly schopny poskytnout pomoc

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

¹⁵² TRAMBA, David. *Kdo dodává plyn do zemí EU? Norsko 30 procent, USA 19, Rusko necelých 15*. Online. In: Ekonomický deník. 18.2.2024. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/kdo-dodava-plyn-do-zemi-eu-norsko-30-procent-usa-19-rusko-necelych-15-procent/>. [citováno 2024-21-02].

státům, které by naplnění zásobníků nezvládnulo, případně by jejich zásoby k překonání zimy nevystačily.¹⁵³

Zhodnocení přijatého opatření

Způsob naplňování výše zmíněného opatření lze hodnotit kladně, jelikož od jeho přijetí uplynuly již dvě období zimy a prozatím nenastala chvíle, kdy by některému členskému státu Evropské unie zemní plyn došel a musel mu být poskytnut ze zásobníků jiného státu. Většina států (včetně České republiky) zároveň dokáže držet naplnění zásobníků zemního plynu na vysoké úrovni.

6.4. Snížení cenových účtů a držení cenové stability

Opatření v rámci oblasti cen energií mají jednotný cíl – pomoci podnikům a domácnostem s vysokými cenami energií. Největší pomoc je pak zaměřena subjektům, které byly zasaženy energetickou krizí nejvíce. V rámci opatření, která mají cenové účty za energie snížit, se pak řadí snížení spotřeby elektřiny, stanovení příjmového stropu energetických výrobců a zajištění příspěvků od podniků v oblasti energetiky v rámci solidarity. V rámci jednotlivých státních řešení pak byla členskými státy Evropské unie ponechána autonomie v rozhodování otázky řešení vysokých cen energií, která byla částečně upravena pokyny Evropské unie, které obsahovaly specifické nástroje, jako je například potencionální zavedení cenového stropu za jednotku v oblasti energií.¹⁵⁴

V rámci řešení vysokých energií bylo příslušnými ministry napříč státy Evropské unie dojednáno ustanovení nových pravidel mechanismu nápravy trhu, které měly urychlit návrat cenové hladiny energií na přijatelnější hodnoty, nejlépe pak na hodnoty před vypuknutí energetické krize. Do pravidel nápravného mechanismu trhu bylo zařazeno zastropování cen surové ropy a dalších komodit

¹⁵³ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

¹⁵⁴ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

ruského původu, jako například minerálních a nerostných olejů, či dalších ropných výrobků pocházejících či vyvážených z Ruska.¹⁵⁵

Zhodnocení přijatých opatření

Přijatá opatření v oblasti cen energií disponovala převážně dvěma cíli – zmírnění finanční zátěže mířené na spotřebitelskou a podnikovou sféru a snížení finančních prostředků poskytovaných v rámci obchodních vztahů v oblasti energetiky Ruské federaci. První cíl lze považovat za úspěšně naplněný, jelikož byl v období léta 2022 cenový vrchol překonán a od té doby cenová hladina poklesla takovým způsobem, že se cena za jednotku zemního plynu pohybuje devětkrát níže, než tomu bylo ve vrcholu krize. Druhý cíl, který byl stanoven na snížení finančních toků směrem do Ruska, byl poměrně také dobře naplňován, navzdory faktu, že v řadě případech ruský plyn do zemí Evropské unie proudí i nadále. V tomto ohledu je ale v rámci cíle snížení finančních toků do Ruska prostor pro dosažení ještě lepšího výsledku a pro přijetí dalších opatření.¹⁵⁶

6.5. Urychlený přechod na čistší zdroje energie

Otázka dekarbonizace odvětví energetiky a přechod na čistší zdroje energií je na půdě Evropské unie velké téma již několik let, během kterých byly definovány cíle v oblasti klimatu. Energetické dění v uplynulých letech pak představitele Evropské unie v klimatických cílech utvrdilo a přesvědčilo v urychlení celého přechodného procesu. Do nově přijatých opatření patří stanovení nového cíle v rozsahu podílu energie pocházejícího z obnovitelných zdrojů, kdy je pozdvihnuta jejich hladina pro rok 2030 na 42,5 %, oproti předchozí hladině pro stejný rok na 40 %, snížení spotřeby energie do roku 2030 oproti roku 2020 o 11,7 %, zrychlení procesu zavádění obnovitelných zdrojů energie a výstavby jejich infrastruktury,

¹⁵⁵ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [cit. 2024-25-02].

¹⁵⁶ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

a reforma trhu s plynem, kdy by mělo dojít k nahrazení fosilního plynu jinými, čistšími plyny.¹⁵⁷

Zhodnocení přijatých opatření

Sérii přijatých klimatických opatření nelze zcela zhodnotit, jelikož nelze předvídat vývoj, který ohledně zelené politiky a naplňování klimatických cílů Evropské unie nastane v dalších letech. Lze jen předpokládat, že pro řadu států bude nucený přechod na obnovitelné zdroje a dekarbonizace velice komplikovaný, kdy ne všechny státy Evropské unie disponují dobrými předpoklady pro tento přechod. Koncové cíle těchto opatření jsou pak stanoveny na zvýšení klimatické autonomie Evropské unie a snížení závislosti na dovozu energií, zda se však tyto cíle naplní, může ukázat pouze vývoj následujících let.

6.6. Výsledky energetických opatření přijatých Evropskou unií a jejich celkové zhodnocení

Evropská unie a její členské státy odvedly v oblasti energetické bezpečnosti poměrně velké množství práce. Energetická opatření se neminula účinkem a většina z nich dosáhla – byť to nemuselo být v úplném rozsahu – výsledků. V rámci cen energií došlo k devítinásobnému poklesu cen za megawatthodinu plynu, ve srovnání závěru roku 2023 s vrcholem krize, který přišel v létě 2022. Zároveň se cenová hladina za jednotku plynu relativně ustálila, a to na úrovni 34 eur za megawatthodinu. V rámci ceny plynu lze však vést debatu, na kolik byly opatření ke snížení ceny za jednotku plynu efektivní a z jaké míry došlo ke snížení cen zemního plynu na základě vývoje v tržním prostředí.¹⁵⁸

V rámci diverzifikace zdrojů, které byly před počátkem krize dodávány Ruskem, došlo také k relativnímu úspěchu, množství plynu ruského bylo sníženo z poloviny na 15 % (v rámci evropské spotřeby). Oblast ropy je prozatím těžko hodnotitelná, kdy sice počet přijímané ruské ropy Evropskou unií byl v celkovém

¹⁵⁷ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

¹⁵⁸ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

množství sníženo, ale toto snížení představovali především státy, které na ruské ropě nebyly zcela závislé.¹⁵⁹

Cíl snížení celkové poptávky po energii lze taktéž považovat za úspěšně naplněný, jelikož se povedlo mezi členskými státy Evropské unie snížit poptávku v pětiletém retrospektivním horizontu skoro o pětinu. Bezpečnost zajištění dodávek plynu probíhá taktéž úspěšně, nýbrž se podařilo před oběma uplynulými obdobími zimy zajistit dostatečné množství plynu a zároveň se státům napříč Evropskou unií daří držet úroveň naplnění zásobníků plynu na vysoké úrovni.¹⁶⁰

V rámci urychleného vývoje přechodu na čistší energie došlo k úspěchům ve výstavbě infrastruktury obnovitelných zdrojů, především pak solárních panelů. V květnu 2022 zároveň došlo k prvnímu překonání výroby elektrické energie z fosilních paliv výrobou z obnovitelných zdrojů.¹⁶¹

¹⁵⁹ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

¹⁶⁰ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

¹⁶¹ RADA EU a EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].

7. Názory odborníků na významná témata v oblasti energetiky

Oblast energetické bezpečnosti a její celkové směřování ovlivňují v poslední době některá témata, která méně či více vzbuzují pozornost ve veřejném prostoru. V následující kapitole budou předloženy názory odborníků a osob kompetentních v oblasti energetického směřování České republiky na využívání jaderné energie jako obnovitelného zdroje, Green Deal a zelená politika Evropské unie či využívání zemního plynu pocházejícího z Ruské federace.

Pro následující kapitoly budou využity názory současného premiéra Petra Fialy, současného ministra průmyslu a obchodu Jozefa Síkely, ekonoma a bývalého Prezidenta republiky Václava Klause, ekonomky Ilony Švihlíkové a energetického odborníka a bývalého předsedy představenstva Pražská plynárenská, a.s., Pavla Janečka.

7.1. Budoucnost a význam jaderné energie

Napříč některými státy Evropské unie koluje přesvědčení, že by od výroby jaderné energie mělo být opuštěno. V některých státech došlo dokonce i k odstavení jaderných bloků, ale například Francie už své jaderné reaktory uvádí zpět do provozu.

Důležitost jaderné energie je pak tématem, na kterém se výše zmínění odborníci a kompetentní osoby v oblasti energetické politiky většinou shodují. Všichni považují jádro za nenahraditelný zdroj v rámci mixu energetické výroby. Václav Klaus o budoucnosti jádra v české energetice již v roce 2008 pronesl: „*musím jasně říci, že chceme-li mít elektrickou energii, nemůžeme se obejít bez energetiky jaderné.*“¹⁶²

V současné době u vrcholných činitelů moci výkonné převážují obdobné názory, kdy v nejbližších letech by mělo dojít k zahájení dostavby jaderné

¹⁶²KLAUS, Václav. *Jádro je jediná naděje lidstva*. Online. Lidové noviny. 2.4.2008. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/jadro-je-jedina-nadeje-lidstva.A080402_120446_In_ekonomika_nev. [citováno 2024-26-02].

elektrárny Dukovany. Premiér Petr Fiala o jaderné energii tvrdí: „*Základem naší energetiky nicméně do budoucna bude jaderná energie. Sázíme na rostoucí podíl jaderné energetiky, kolem roku 2050 by nám měla zajistit asi polovinu elektřiny.*“

163

Důležitost jádra pak potvrzuje výrok Pavla Janečka, který tvrdí: „*Pokud odstavíme uhelné elektrárny, které tvoří 50 procent našeho energetického mixu, tak čtyři nové jaderné bloky jsou určitě nutné.*“¹⁶⁴

Dále však dodává, že si není vědom, že by aktuálně Česká republika disponovala materiálními kapacitami na výstavbu jednoho, natož hned čtyř jaderných bloků v relativně krátkém časovém horizontu. I při dostatečných kapacitách pro výstavbu čtyř bloků by nejbližším rokem dostavby byl rok 2046, což by za předpokladu ukončení provozu uhelných elektráren k roku 2033 utvořilo období 13 let, ve kterých by po uhelných zdrojích vzniklo v českém energetickém mixu okno.¹⁶⁵

7.2. Green Deal a zelená politika Evropské unie

Pokud v rámci budoucnosti a významu jaderné energie byla nalezena v názorech vládních zástupců a odborníků shoda, ve vnímání problematiky iniciativy Green Deal a celkového směřování zelené a energetické politiky Evropské unie nefiguruje. Jozef Síkela se o jednom z primárních cílů zelené politiky Evropské unie (dekarbonizace) vyjádřil zdrženlivě, kdy v rozhovoru pro Seznam Zprávy uvedl: „*Já jsem si vědom naší závislosti na uhlí, vědom dopadů, které to pro nás budu znamenat. Na druhé straně EU je připravená do té změny investovat ohromné peníze. Bude záležet na nás, jestli se o ně budeme ucházet, jestli se k té změně postavíme jako k příležitosti, na kterou máme možnost získat*

¹⁶³ FIALA, Petr. *Projev premiéra Petra Fialy z Národní konference Efektivní energetika*. Online. Vláda České republiky, 23.1.2024. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-premiera-petra-fialy-z-narodni-konference-efektivni-energetika--211582/>. [citováno 2024-26-02].

¹⁶⁴ JANEČEK, Pavel. *Kde vezmeme ten plyn? Z čeho dostavíme Dukovany? Pavel Janeček nastřílel vládě do energetiky díry*. Online. Parlamentní listy, 3.1.2024. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kde-vezmeme-ten-plyn-Z-ceho-dostavime-Dukovany-Pavel-Janecek-nastrilel-vlade-do-energetiky-diry-748586>. [cit. 2024-26-02].

¹⁶⁵ JANEČEK, Pavel. *Kde vezmeme ten plyn? Z čeho dostavíme Dukovany? Pavel Janeček nastřílel vládě do energetiky díry*. Online. Parlamentní listy, 3.1.2024. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kde-vezmeme-ten-plyn-Z-ceho-dostavime-Dukovany-Pavel-Janecek-nastrilel-vlade-do-energetiky-diry-748586>. [citováno 2024-26-02].

*finanční prostředky z evropských rozpočtů. Nebo jestli se té změně budeme bránit.“*¹⁶⁶

Ekonomka Ilona Švihlíková je pak v hodnocení iniciativy Green Deal kritičtější: *„Považuji za obzvláště závažné, že u Green Dealu nemáme k dispozici jasné studie dopadů na domácnosti, na jednotlivé sektory a na regiony. Bez základních dat se pohybujeme stále ve tmě.“*¹⁶⁷

Dále dodává, že: *„Prozatímní výsledky na mě působí zejména absolutní nepromyšleností kroků a téměř překvapením zástupců Evropské komise nad tím, že rostou ceny komodit, nejen paliv, ale i kovů, zkrátka všeho, co potřebujete pro zelenou tranzici.“*¹⁶⁸

Další názor neuspokojení s iniciativou Green Deal projevuje energetik Pavel Janeček, podle něhož v rámci počátku energetické krize růst cen energií nastal: *„Z jediného důvodu a tím jsou obnovitelné zdroje. Vyhýbám se termínu Green Deal, protože to se zelenou nemá co dělat, to je pouze takové synonymum. Děje se to kvůli budování obnovitelných zdrojů, které jsou v zásadě špinavé“*,¹⁶⁹ uvedl pro Parlamentní listy.

Tyto názory tak jen potvrzují rozporuplnost, kterou Green Deal přináší. Česká republika je ohledně dekarbonizace a jiných opatření názorově nejednotná, ale většinou lze v názorovém spektru najít shodu v tom, že oproti původní vizi

¹⁶⁶ SÍKELA, Jozef. *O energetice musíme mluvit s Němci, říká nový ministr průmyslu*. Online. Seznam Zprávy. 27.12.2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-rozhovory-o-energetice-musime-mluvit-s-nemci-rika-novy-ministr-prumyslu-184256>. [citováno 2024-26-02].

¹⁶⁷ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *V pětikoalici si ty problémy vůbec neuvědomují. Green Deal. Dukovany bez Rusů? To ještě může hodně mrzet, varuje Švihlíková*. Online. Parlamentní listy. 16.10.2021. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/V-petikoalici-si-ty-problemy-vubec-neuvedomuji-Green-Deal-Dukovany-bez-Rusu-To-jeste-muze-hodne-mrzet-varuje-Svihlikova-680432>. [citováno 2024-26-02].

¹⁶⁸ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *V pětikoalici si ty problémy vůbec neuvědomují. Green Deal. Dukovany bez Rusů? To ještě může hodně mrzet, varuje Švihlíková*. Online. Parlamentní listy. 16.10.2021. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/V-petikoalici-si-ty-problemy-vubec-neuvedomuji-Green-Deal-Dukovany-bez-Rusu-To-jeste-muze-hodne-mrzet-varuje-Svihlikova-680432>. [citováno 2024-26-02].

¹⁶⁹ JANEČEK, Pavel. *Kde vezmeme ten plyn? Z čeho dostavíme Dukovany? Pavel Janeček nastřílel vládě do energetiky díry*. Online. Parlamentní listy. 3.1.2024. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kde-vezmeme-ten-plyn-Z-ceho-dostavime-Dukovany-Pavel-Janecek-nastrilel-vlade-do-energetiky-diry-748586>. [citováno 2024-26-02].

je potřeba dosáhnout alespoň nějakých změn, jako může být například uznání jádra jako obnovitelného zdroje.

7.3. Využívání zemního plynu pocházejícího z Ruské federace a jeho postradatelnost

Dalším kontroverzním tématem, který rozděluje nejen společnost, ale i politické a odborné spektrum, je otázka využívání Ruského plynu. V této otázce lze pak zaregistrovat dva názorové proudy. První proud utváří myšlenka úplného ukončení využívání zemního plynu pocházejícího z Ruské federace. Tento proud například zastávají členové současného vládního kabinetu.

Premiér Petr Fiala ve svém nedávném projevu pak uvedl: *„Už v roce 2022 jsme ve spolupráci se skupinou ČEZ zajistili alternativu ruského plynu díky terminálu na zkapalněný plyn v nizozemském Eemshavenu. Následuje obdobný terminál v německém Stade, který pokryje více než čtvrtinu současné spotřeby v Česku.“*¹⁷⁰ Dále uvedl, že: *„Zemní plyn bude v české energetice nadále hrát významnou roli: ve vytápění nahradí dosluhující uhlí. A s rostoucí pestrostí zdrojů bude ještě dlouho nepostradatelný jako stabilizační faktor.“*¹⁷¹

Projev Petra Fialy pak poukazuje na fakt, že ruský plyn je nahraditelným a že lze fungovat i za jeho vynechání. Zároveň také potvrdil nezastupitelnou roli zemního plynu jako komodity v českém energetickém mixu.

Druhý názorový proud zastává názor, že by měl ruský plyn do České republiky proudit i nadále, a to z důvodu, že je v českém energetickém mixu disponuje nenahraditelnou strategickou i cenovou rolí.

Energetik Pavel Janeček uvádí pro Parlamentní listy: *„Měli bychom se takové zabývat tím, za jakou cenu se sem dostává alternativní plyn, protože*

¹⁷⁰ FIALA, Petr. *Projev premiéra Petra Fialy z Národní konference Efektivní energetika*. Online. Vláda České republiky. 23.1.2024. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-premiera-petra-fialy-z-narodni-konference-efektivni-energetika--211582/>. [citováno 2024-26-02].

¹⁷¹ FIALA, Petr. *Projev premiéra Petra Fialy z Národní konference Efektivní energetika*. Online. Vláda České republiky. 23.1.2024. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-premiera-petra-fialy-z-narodni-konference-efektivni-energetika--211582/>. [citováno 2024-26-02].

*to je důležité. Z toho potom vychází, nakolik je konkurenceschopný náš průmysl a zda jsou lidé ceny energií vůbec schopni uplatit.“*¹⁷²

Dalším názorovým zastáncem setrvání u ruského plynu, který by mohl zajistit přijatelnější cenou hladinu jako důsledek kontinuity mezinárodního obchodu, je i bývalý prezident Václav Klaus. Ten ve svém projevu v Baku uvedl: „*Jsem pro maximální kontinuitu mezinárodního obchodu s ropou a zemním plynem za ceny, které by odrážely jejich skutečnou ekonomickou podstatu – jak ze strany nabídky, tak ze strany poptávky.*“¹⁷³

Je tak zřejmé, že ohledně využívání ruského plynu proti sobě stojí v českém prostředí dva názorové proudy. Jeden proud nechce ruský proud využívat kvůli ruské invazi na Ukrajinu, a to ani za předpokladu cenové výhodnosti, ten druhý poté zohledňuje více dopady na průmysl, konkurenceschopnost a domácnosti z pohledu cenové výhodnosti ruského plynu.

¹⁷² JANEČEK, Pavel. *Kde vezmeme ten plyn? Z čeho dostavíme Dukovany? Pavel Janeček nastřílel vládě do energetiky díry.* Online. Parlamentní listy. 3.1.2024. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kde-vezmeme-ten-plyn-Z-ceho-dostavime-Dukovany-Pavel-Janecek-nastrilel-vlade-do-energetiky-diry-748586>. [citováno 2024-26-02].

¹⁷³ KLAUS, Václav. *Je dnešní ohrožení energetické bezpečnosti překvapivé?* Online. Václav Klaus. 20.6.2022. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/4954>. [citováno 2024-26-02].

8. Závěr

Bezpečnostní, hospodářská i energetická odvětví si v uplynulých letech prošla nezanedbatelným vývojem, který byl zapříčiněn řadou aspektů a projevoval se různými dopady v rámci rozebíraných odvětví.

Bezpečnostní politika a oblast bezpečnosti představuje rozlehlou problematiku, kterou lze chápat v řadě rovin. Zároveň může být tato oblast narušena různými příčinami pocházejících z různých odvětví, které do oblasti bezpečnosti méně či více zasahují. Vývoj v přístupu bezpečnostní politiky v uplynulých letech byl nejvýznamněji zřetelný v rámci změn v bezpečnostním prostředí, které je mimo jiné sledováno při komparaci dokumentů Bezpečnostních strategií České republiky 2015 a 2023. V těchto dokumentech lze sledovat změnu ve vnímání Ruské federace a Číny jako potencionálního původce hrozeb, dále pak ve vnímání hrozeb kybernetických, ekonomických, hybridních a enviromentálních. Všechny tyto faktory pak disponují předpokladem, že jejich důležitost nepoleví, a naopak na svém významu bude v následujících letech nabývat. Zároveň se změny v přístupu k bezpečnosti České republiky promítají v aktualizaci některých strategických dokumentů, jako je Obranná strategie České republiky 2023 či připravovaná Státní energetická koncepce 2023.

V hospodářské politice a v ekonomice lze nejaktuálnější vývoj registrovat nejzřetelněji skrze makroekonomické ukazatele, kde byl v uplynulých letech registrován pokles Tempa růstu HDP, který nastal primárně zejména v důsledku částečného ochromení ekonomiky v rámci protipandemických opatření či růst inflace, který provázel uplynulé dva roky. Mimo makroekonomické ukazatele lze vývoj v hospodářské situaci sledovat v rámci dění v různých typech hospodářské politiky. Účinnost a vývoj fiskální politiky pak lze sledovat skrze vývoj deficitu Státního rozpočtu, vývoj monetární politiky lze pak přímo sledovat skrze kroky při reakci na růst hladiny spotřebitelských cen. U všech těchto faktorů však platí, že nejhorší úroveň vzdalování se od dosažení jejich cílů byla v aktuální situaci již překonána a lze předpokládat, že makroekonomické ukazatele i jiné veličiny by se měli začít opět přibližovat svým cílovým hodnotám. Nadále však platí, že nositelé hospodářské politiky by měly postupovat s maximální opatrností ve svých rozhodnutích, jinak je možné, že v případě nezodpovědné hospodářské

politiky mohou Českou republiku navrátit zpět do nepříznivé ekonomické situace. Zároveň skrze provázanost odvětví a rozsah hospodářské oblasti platí, že může být ekonomická situace ovlivněna skrze jiné oblasti, jakými může být oblast energetiky či oblast bezpečnosti.

Energetická bezpečnost je pak oblastí, ve které došlo v uplynulých letech rovněž k významnému rozdílu v jejím chápání, a to zejména v oblasti zemního plynu a ropy. Tento dynamický vývoj v rámci energetiky potvrzuje i fakt, že v současné době prochází schvalovacím procesem nová Státní energetická koncepce. Již v minulosti pak byla skloňována myšlenka, že by energetické a surovinové zdroje pro Českou republiku měly být diverzifikovány. Skutečný rozsah významu energetické bezpečnosti byl společností pochopen až ve chvíli, kdy došlo k ruskému napadení Ukrajiny a Česká republika se podílela v rámci Evropské unie na sankcích a opatřeních mířených proti Ruské federaci, z nichž se část stáčela k obchodu s energetickými surovinami. V současné době byly učiněny kroky, které by měly napomoci vymanit Evropskou unii ze závislosti na Ruské federaci, je však zřejmé, že pokud chceme tuto potencionální závislost zcela potlačit, je třeba v nastoleném trendu pokračovat a zajistit, aby došlo k takové diverzifikaci zdrojů a rozšíření energetické infrastruktury Evropské unie, aby byl chod jednotlivých států umožněn zcela bez zapojení ruského zemního plynu a ropy. Jedním z opatření, které by toto vymanění mohlo umožnit, je i potencionální přechod na obnovitelné zdroje, v tomto případě by státy Evropské unie mohly dosáhnout energetické soběstačnosti. Zde však zůstává několik nezodpovězených otázek: jak moc je tento přechod reálný, a to obzvlášť ve vymezeném časovém úseku, či jaká bude celková cena přechodu z fosilních zdrojů na zdroje obnovitelné v rámci různých oblastí, jako je bezpečnost či ekonomika? A v případě, že dojde k ukončení celkové evropské závislosti na ruských energetických zdrojích, bude cena za energetickou bezpečnost na adekvátní úrovni, nebo oslabí konkurenceschopnost států Evropské unie a znepríjemní ekonomické žití jejím občanům? S největší pravděpodobností tyto otázky dokáže s přesností zodpovědět až vývoj následujících let. Minimálně do té doby lze očekávat, že z různých názorových spekter budou na budoucnost české i evropské energetiky a ekonomiky zaznívat protichůdné názory těch, kteří

myšlenku diverzifikace, snižování závislosti na ruských surovinách a rozvoje obnovitelných zdrojů podporují i za cenu vyšších nákladů na oblast energetiky a těch, kteří budou zastávat názor, že nejdůležitějším faktorem energetické bezpečnosti je cena, kterou za energie jednotlivé subjekty vynaloží a to bez ohledu na to, odkud daná energetická surovina pochází.

9. Seznam použité literatury

Monografie

1. BALABÁN, Miloš a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. 310 stran. ISBN 978-80-246-3150-9.
2. ČERNOCH, Filip a Břetislav DANČÁK. *Energetická bezpečnost v Evropě a pozice České republiky*. Praha: CEVRO - Liberálně-konzervativní akademie, 2008. Analýzy (CEVRO - Liberálně-konzervativní akademie). ISBN 978-80-86816-24-1.
3. DANČÁK, Břetislav a Jan ZÁVĚŠICKÝ, ed. *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4440-1.
4. DANICS, Štefan. *Bezpečnostní politika*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-263-8.
5. HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2974-2.
6. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.
7. KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.
8. KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2003*. Praha: MZV ČR, 2003. ISBN 80-86345-45-9.
9. KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2011*. Praha: ÚZV pro MZV 2011, ISBN 978-80-7441-005-5.
10. KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2015*. Praha: MZV ČR, 2015, ISBN 978-80-7441-055-5.
11. KOLEKTIV AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2023*. Praha: MZV ČR, 2023. ISBN 978-80-7441-099-4.

12. KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skripta*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.
13. KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – skripta*. Praha: MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.
14. KUBÍČEK, Jan. *Hospodářská Politika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-99-7.
15. LOUŽEK, Marek. *Ekonomie bezpečnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5418-8.
16. MALÝ, Michal. *Hospodářská politika*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2021. ISBN 978-80-213-3083-2.
17. MAULE, Petr. *Energetická bezpečnost v aktualizované Státní energetické koncepci České republiky: úloha rozvoje decentralizovaných energetických zdrojů*. Plzeň: Česká fotovoltaická asociace, 2015. ISBN 978-80-906281-0-6.
18. MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3.
19. MV – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2013 [cit. 22.11.2023], s.1. ISBN 978-80-86466-50-7.
20. OCHRANA, František. *Metodologie sociálních věd*. Druhé, nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4968-9.
21. PORADA, Viktor. *Bezpečnostní vědy: úvod do teorie, metodologie a bezpečnostní terminologie*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-903-4.
22. SVOBODA, Cyril. *Bezpečnostní politika České republiky v mezinárodním kontextu: Security policy of the Czech Republic in the international context*.

Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2020. ISBN 978-80-7251-507-3.

23. ŠEFČÍK, Vladimír. *Bezpečnostní politika v hospodářské oblasti*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. ISBN 978-80-7318-919-8.
24. ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6696-0.
25. ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-04-2.

Elektronické zdroje a webové stránky

26. ASOCIACE KRITICKÉ INFRASTRUKTURY ČESKÉ REPUBLIKY. *Kritická infrastruktura*. Online. Praha, Asociace kritické infrastruktury ČR. Dostupné z: <https://www.akicr.cz/kriticka-infrastruktura/>. [citováno 2024-21-02].
27. BUDÍN, Jan. *Plynárenství v ČR – dodávka planu a základní statistiky*. Online. oEnergetice.cz. 5.3.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/plyn/plynarenstvi-v-cr-dodavka-plynu-zakladni-statistiky>. [citováno 2024-21-02].
28. BUDÍN, Jan. *Ropa - vlastnosti, rozdělení a obchodování*. Online. oEnergetice.cz. 12.5.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/ropa/ropa-vlastnosti-rozdeleni-a-obchodovani>. [citováno 2024-20-02].
29. BUDÍN, Jan. *Zpracování ropy - 1.část - základní zpracování ropy*. Online. oEnergetice.cz. 12.5.2015. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/ropa/zpracovani-ropy-1-cast-zakladni-zpracovani-ropy>. [citováno 2024-20-02].
30. ČEPRO. *Produktovodní síť a sklady*. Online. Čepro a.s. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/o-nas/produktovodni-sit-a-sklady>. [citováno 2024-20-02].
31. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB*. Online. Praha: Česká národní banka. c2023. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/. [citováno 2023-28-11].

32. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Statistika. *Inflace*. Online. Praha: Česká národní banka. c2023. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>. [citováno 2023-30-11].
33. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Statistika. *Vývoj platební bilance – komentář*. Online. Praha: Česká národní banka, c2024. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/vyvoj-platebni-bilance-komentar/index.html. [citováno 2024-18-02].
34. ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *MPO předložilo aktualizaci Státní energetické koncepce, prim má hrát jádro a OZO*. Online. České Noviny, 6.2.2024. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2476004>. [citováno 2024-21-02].
35. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Graf – Vývoj hrubého domácího produktu v ČR (ve stálých cenách)*. Online. Praha: Český statistický úřad. 26.8.2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>. [citováno 2023-01-12].
36. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, spotřebitelské ceny*. Online. Praha: Český statistický úřad. 15.2.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny. [citováno 2024-18-02].
37. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – říjen 2023*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.11.2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-rijen-2023>. [citováno 2023-01-12].
38. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Předběžný odhad HDP – 4. čtvrtletí*. Online. Praha: Český statistický úřad. 30.1.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/predbezny-odhad-hdp-4-ctvrtleti-2023>. [citováno 2024-18-02].
39. E-JUSTICE. *Vnitrostátní právní předpisy – Česko*. Online. European justice. c2021. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-cs.do?member=1. [citováno 2023-22-11].

40. EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard*. Online. 16.2.2024. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>. [citováno 2024-18-02].
41. FIALA, Petr. *Projev premiéra Petra Fialy z Národní konference Efektivní energetika*. Online. Vláda České republiky. 23.1.2024. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-premiera-petra-fialy-z-narodni-konference-efektivni-energetika--211582/>. [citováno 2024-26-02].
42. HRADEC KRÁLOVÉ. *Legislativa využívána v krizovém řízení*. Online. Hradec Králové. 2009. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/legislativa-vyuzivana-v-krizovem-rizeni/d-55381>. [citováno 2023-22-11].
43. INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Energetický mix České republiky*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/energeticky-mix-ceske-republiky#article-top>. [citováno 2024-20-02].
44. INFORMAČNÍ PORTÁL ENERGETICKÉ GRAMOTNOSTI. *Státní energetická koncepce*. Online. Informační portál energetické gramotnosti. 2016. Dostupné z: <https://www.informacni-portal.cz/clanek/statni-energeticka-koncepce#article-top>. [citováno 2024-20-02].
45. JANEČEK, Pavel. *Kde vezmeme ten plyn? Z čeho dostavíme Dukovany? Pavel Janeček nastřílel vládě do energetiky díry*. Online. Parlamentní listy. 3.1.2024. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kde-vezmeme-ten-plyn-Z-cho-dostavime-Dukovany-Pavel-Janecek-nastrilel-vlade-do-energetiky-diry-748586>. [citováno 2024-26-02].
46. JUNKOVÁ, Dana. *HP př 1 a 2 ZS20222023 na SIS*. Online. Policejní akademie České republiky v Praze. c2023. Dostupné z: sis.polac.cz. [citováno 2024-14-02].
47. KLAUS, Václav. *Jádro je jediná naděje lidstva*. Online. Lidové noviny. 2.4.2008.

- Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/jadro-je-jedina-nadeje-lidstva.A080402_120446_In_ekonomika_nev. [citováno 2024-26-02].
48. KLAUS, Václav. *Je dnešní ohrožení energetické bezpečnosti překvapivé?* Online. Václav Klaus. 20.6.2022. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/4954>. [citováno 2024-26-02].
49. KLÍMOVÁ, Jana. *Dovoz ruského plynu do Česka: Přesná čísla sice nejsou, toky ale ukazují, že ho bude hodně.* Online. Praha: iRozhlas. 8.2.2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/plyn-rusko-dovoz_2402081822_gut. [citováno 2024-21-02].
50. MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu.* Online. Praha: Ministerstvo obrany ČR. 2019. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Koncepce_pra_vy_ob_an_k_obran_st_tu_2019-2024.pdf. [citováno 2023-22-11].
51. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Bílá kniha o obraně.* Online. Praha: Ministerstvo obrany ČR. c2023. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/bila-kniha/otazky/casto-kladene-otazky-55817/>. [citováno 2023-22-11].
52. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Obranná strategie České republiky 2023.* Online. Praha: VHÚ, 2023. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/obranna_strategie_c_r_2023_final.pdf. [citováno 2023-22-11].
53. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Bezpečnostní politika státu.* Online. Ministerstvo vnitra ČR. 2016. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>. [citováno 2023-18-11].
54. MINISTERSTVO VNITRA. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, enviromentální bezpečnosti a plánování obrany státu.* Online. Praha: MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. 2016. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [citováno 2023-18-11].

55. MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Pandemický plán České republiky*. Online. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR. 2011. Dostupné z: <https://mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/5520/14546/Pandemick%C3%BD%20pl%C3%A1n%20%C4%8CR.pdf>. [citováno 2023-22-11].
56. ODBOR KOMUNIKACE. *Dovoz plynu do České republiky klesl v první polovině roku 2023 na nulu. Zásoby zůstávají rekordní*. Online. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. 19.7.2023. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/dovoz-plynu-do-ceske-republiky-klesl-v-prvnim-pololetu-roku-2023-na-nulu--zasoby-zustavaji-rekordni--275666/>. [citováno 2024-21-02].
57. RADA EU A EVROPSKÁ RADA. *Ceny energií a bezpečnost dodávek*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-prices-and-security-of-supply/>. [citováno 2024-25-02].
58. RADA EU A EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU*. Online. Rada EU a Evropská Rada. 15.1.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>. [citováno 2024-25-02].
59. ŠÍKELA, Jozef. *O energetice musíme mluvit s Němci, říká nový ministr průmyslu*. Online. Seznam Zprávy. 27.12.2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-rozhovory-o-energetice-musime-mluvit-s-nemci-rika-novy-ministr-prumyslu-184256>. [citováno 2024-26-02].
60. SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV. *Ropná bezpečnost*. Online. Praha: Správa státních hmotných rezerv. c2024. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnost/ropna-bezpecnost/>. [citováno 2024-20-02].
61. ŠMÍD, Jakub. *Česká přenosová a distribuční soustava – 1. díl: Elektrifikace a princip funkce*. Online. oEnergetice.cz. 4.9.2019. Dostupné z:

- <https://oenergetice.cz/elektrina/ceska-prenosova-a-distribucni-soustava-1-dil-elektrifikace-a-princip-funkce>. [citováno 2024-20-02].
62. ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *V pěti koalici si ty problémy vůbec neuvědomují. Green Deal. Dukovany bez Rusů? To ještě může hodně mrzet, varuje Švihlíková*. Online. Parlamentní listy. 16.10.2021. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/V-petikoalici-si-ty-problemy-vubec-neuvedomuji-Green-Deal-Dukovany-bez-Rusu-To-jeste-muze-hodne-mrzet-varuje-Svihlikova-680432>. [citováno 2024-26-02].
63. TRAMBA, David. *Kdo dodává plyn do zemí EU? Norsko 30 procent, USA 19, Rusko necelých 15*. Online. Ekonomický deník. 18.2.2024. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/kdo-dodava-plyn-do-zemi-eu-norsko-30-procent-usa-19-rusko-necelych-15-procent/>. [citováno 2024-21-02].
64. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Energetická bezpečnost je o zajištění dodávek i rozumných cenách*. Online. Praha: Vláda České republiky, 3.4.2015. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/evropske-zalezitosti/komentar/energeticka-bezpecnost-je-o-zajisteni-dodavek-i-rozumnych-cenach-128536/#>. [citováno 2024-21-02].
65. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Programové prohlášení vlády České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky, březen 2023. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/Aktualizovane-Programove-prohlaseni-vlady-.pdf>. [citováno 2024-31-03].
66. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Významné dokumenty v oblasti bezpečnosti České republiky*. Online. c2009-2023. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/dokumenty/vyznamne-dokumenty-v-oblasti-bezpecnosti-ceske-republiky-18963/>. [citováno 2023-20-11].

